

APOLOGIA, 18.
PRO SOCIE-
TATE IESV EX
BOEMIÆ REGNO

*AB EIVSDEM REGNI STATIBVS
RELIGIONIS SVB VTRAQVE.*

Publico Decreto immeritò
proscripta.

*ANNO M. DC. XVIII.
die VIII. Junij.*

Cum facultate Superiorum.

Ad Exemplar Viennæ Austriæ

list. Germ.

483, 90.

Anno M. DC. XVIII. editum.

Fist. Imp. Drapp. C. 53. Vol. II, 3.

INDEX CAPITVM.

- Cap. I. Causa & argumentum scriptionis.
- Cap. II. Decretum Dominorum Statuum Sub Vtraque contra Iesuitas editum, ipso iure nullum & irritum esse.
- Cap. III. Refellitur primum actertium caput accusationis; quod Iesuitæ sint perturbatores publicæ tranquillitatis, dissensionisque, ac dissidia excitent.
- Cap. IV. Respondeatur ad secundum & Septimum accusationis caput; quod societas I E S V omnia Regna mundi Romanæ Sedi subiçere satagat, eidemq; non obtemperantes, hæreticos pronunciet.
- Cap. V. Respondeatur ad quartum, vndeциimum, & duodecimum accusationis caput, quod I E S V I T A E per Confessiones conscientijs hominum dominari, etiam ad illicita compellendo, suoq; arbitratu omnia moderari consuerint.
- Cap. VI. Refellitur quintum & sextum accusationis caput, quod Iesuitæ insignia quæq; bona ad se trahere, & seculari administrationi se ingerere soleant.
- Cap. VII. Refellitur octauum accusationis caput; quod peruersæ Iesuitarum technæ testatæ fiant exemplis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, Venetiarum, Belgij.
- Cap. VIII. Respondeatur ad nonum & decimum accusationis caput, quod Iesuitæ literis Maiestatis suum pondus ac momentum facto, interpretatione, ac iudicio adimere tentaverint.

APO-

A P O L O G I A, P R O S O C I E T A T E J E S U E X B O E M I A E R E G N O

*Ab eiusdem Regni Statibus Religionis Sub Vtraq;
Publico decreto, & immerito proscripta
Anno M D C. X VIII.*

C A P V T I.

Causa & Argumentum Scriptionis.

Ignatum & expeditum fuit in Arce Pragensi VIII. lunij hoc ipso Anno labente M. D C. X VIII sub nomine *Trium Unitorum Statuum Regni Boemiae*, corpus & sanguinem Domini ac Saluatoris nostri Iesu Christi Sub Vtraq;, ut aiunt, sumentium, & confessionem Boemiam Profitentium Decretum publicum, typisque expressum, quonos Societatis Religiosos, totamq; adeo Societatem nostram ex eo Regno, & omnibus ciuitatibus locisq;, in quibus hactenus Collegia seu Residentias habebamus, nominatim ex ciuitatibus Pragâ, Crumlovio, Commotouio, Nouadomo, Glacio, & quibusuis demum eius Regni locis, in quibus tunc morabamur, proscripterunt, ita ut statim omnes ex Societate, quotquot ubiuis locorum, in eo Regno essent, quietè excedere, & nusquam deinceps, in futura, eternaq;, ut aiunt, tempora, Boemiam ullo modo seu medio repetere iuberentur. Addita est ad maiorem proscriptioni vim & energiam conciliandam, hæc triplex clausula, siue cautela. Prima, ut si quis nostrum deinceps in Boemia Regno ubicunq;, apud quemcunq;, et sub quo cunq;, pretextu seu pallio inueniatur, contra tales cuiuscunq;, conditionis illi fuerint, qui nos vel aliquem nostrum fouerint, utpote euersores boni communis, Aduersarios & valetatores Regni, ab ipsis predictis Statibus iuxta statutorum Regni definitionem procedatur. Secunda, ut eadem Religio nostra post hanc proscriptionem, nec ad Romanii Pontificis nec ad cuiuus alterius intercessionem, nec ullo alio, quem vel ars

A 2

Apolog.pro Societ. Iesu.

vel fira humana ex cogitare possit modo, unquam in futura aeternaq; temporarur-sus in id Regnum introducatur. Tertia, ut si technis quibusdam ullius machina-tionibus, futuris temporibus id à nobis efficeretur, ut vel in Comitiis publicis, ve extra Comitia de hoc, An iterum in Regnum admittendi simus, ageretur, nemo ex Sta-tibus Regni pro nobis, sub pena in perturbatores Reipub. Et inimicos ac vastatores lata definitaq; intercedere ausit.

Ne verò prædicti Domini Status Sub Vtraq; communicantes, temerè ac immeritò tam acerbum exilij Decretum in nos ac Societatem nostram tulisse videantur, proferunt illi in eodem Decreto varia contra nos & Societatem no-stram accusationis capita, quibus persuadere conatur, nobis eam exilij pœnam iure meritò irrogatam. Primum est, quod à multo iam tempore essemus Vasta-tores publicæ pacis ac tranquillitatise eiusdem Regni. Secundum, quod studio sta-bilienda Romanae sedis, omnia Regna, ac Mundus huius terras iugo ac potestati eius subiucere unice adniteremur. Tertium, quod mundi Magnates alios contra alios concitaremus, ac tam inter Status mutuo, præsertim Religionis professione diuersos, quam inter Magistratus ac subditos, dissensiones ac dissidia excitaremus: ipsosq; sub-ditos contra Reges, consilio, doctrina, & pollicitationibus, etiam ipsius gloriae eternæ acquirendæ, ac Purgatori ignis euadendi armaremus. Quartum, quod per con-fessiones arcana omnia rescire atq; ita conscientiis omnium dominari, etiam ad illici-ta compellendo consuestemus. Quintum, quod Exemplum Templariorum secuti, insignia queq; loca nostro usui vindicaremus, & ad nos attraheremus. Sextum, quod Administrationi seculari in omnibus nos ingreremus. Septimum, quod o-mnes, qui Romane Ecclesia non parerent, Hereticos proclamaremus, eisq; fidem ha-bendam esse nullam palam doceremus. Octavum, quod eiusmodi crimina ac tech-na Societatis nostre palam testata redderentur etiam ab externis Regnis ac Provin-ciis: Speciatim, Gallia, Anglia, Hungaria, Venetiis, Belgio, aliisq; Sacri Romani Imperij Proninciis. Nonum, quod non obstantibus Maiestatis Literis, à gloriose memoria Cesare Rudolphi pro libero Exercitio Religionis concessis, nec non inita & à sacrâ Cesarea Maiestate super eadem recum ceteris Catholicis Statibus conuen-tione, partem Sub Vtraq; in concionibus & scriptis audacter scommatis proscin-deremus, verba earundem literarum partialiter, & contrarie explicaremus. De-cimum, quod in concessione Literarum Maiestatis, Religionis statum in Boëmia concernentium, necessariò interponendam fuisse judicauerimus autoritatem Ro-mani Pontificis, quitamen, vt aiunt, nec in Status Sub Vtraq;, multo minus in Re-gno, ullum jus habeat. Undecimum, quod nostro consilio Vtraquistæ subditi Re-gis, aliorumq; Dominorum Catholicorum carceribus, aliisq; modis ad Catholicam Religionem capessendam adacti fuerint, templaq; & cultus diuinus Vtraquistarum incorundem Catholicorum Dominorum quibusdam locis sublatus, omniaq; officia præcipua, tam Regia, quam Regni & Ciuitalia personis Religionis Sub Vna sine Cathe-
lisis.

C A P V T P R I M V M.

licis distributa; Vtraquistæ è contra, qui se se pro conscientia debito interponerant, officiis ac dignitatibus suis magno cum probro deieclti fuerint. Duodecimum, quod ad ministris paucis quibusdā Catholicis, perfidis, ut aiunt, patriæ filiis, cum pene omnia nostro Iesuitarum instinctu & nutu agerentur, totum Regnum, ac præcipue pars Vtraquistica ad extremum propè interitum esset adducta, nisi Deus ex mera charitate & misericordia sua sancta, quam erga verbum suum & partem Sub Vtrag, gerere dignatur, malum præuenisset.

Hoc porrò edictum cum à prædictis Dominis Statibus per totum Boëmiæ Regnum euulgaretur, ac publicaretur, nobisq; iam antea per Literas sub 1. Iunij ad Collegium Pragense datas, ac proprijs eorundem Statuum sigillis quam plurimis consignatas, id ipsum Exilij mandatum in singulis Collegijs nostris sigillatim intimatum esset, animaduertentes iam, nec IVRI, nec defensioni locum esse, mansionemq; nostram in eo Regno, rebus ita constitutis, tam nobis quām proximis nostris, quorum causā in eo Regno ad id usque tempus versabamur, non solum esse inutilem, sed etiam exitiosam: **N O S A D T E M P U S I R A E C E D E N D U M R A T I, F E C I M V S,** quod & ratio ipsa suadebat, & in simili causa Christus Dominus noster, Apostolis suis faciendum mandauit. Cum persequentur, inquit Matth. 10. vers. 23. *vos in civitate ista, fugite in aliam:* Id quod proinde non solum ab Apostolis, sed etiam ab alijs sanctissimis doctissimisque viris, ac ipsis etiam Præsulibus Ecclesiarum factitatum deinceps saepius constat.

Iam verò in Exilio constitutis, priuatum quidem solummodo commodum & affectum spectantibus, optabilius nihil erat, quām defensione omni prætermissa, in benignissima diuinæ prouidentiæ dispositione (sine qua *nec capillus de capite* cuiusquam perire potest. Luc 21. vers. 18.) acquiescere, atque ita proposita ob oculos professione Religiosâ potius, quām illata iniuria (quam prædictis Dominis Statibus **E X A N I M O** condonamus) iucundissimo conscientiæ illibatae testimonio contentos viuere, ac non minus impactas nobis falsò criminationes spernere, quām illatum pro fide & innocentia exilium patienter sustinere. Aderat enim & eiusmodi affectum animis nostris insinuabat Iesu Christi Domini nostri plenum suauissimo solatio verbum, Matth. 5. vers. 10. 11. 12. quo *beatos* pronunciat eos, qui *persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum cœlorum;* Et rursum discipulos suos alloquens: *Beatis estis, inquit, cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, MENTIENTES propter me: gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis.* sic enim persecuti sunt Prophetas qui fuerunt ante vos. Aderat Apostolica institutio, Magistri doctrinæ æmula. 1. Pet. 4. cap. vers. 14. *Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis, quoniam quod est honoris, gloria, & virtutis Dei, & qui est eius Spiritus, super nos requiescat.* **N E M O** autem

Apolog. pro Societ. IESV.

VESTRUM PATIATVR VT HOMICIDA, aut fur, AVT MALEDICVS,
aut alienoru[m] appetitor: Si autem vt Christianus, non erubescat; glorificet autem
Deum in isto nomine. Aderat denique & ob oculos versabatur ipsum Apo-
stolorum exemplum, qui SIMILES olim iniurias ab huius mundi Magnatibus
perpessi gaudentes ibant a conspectu Concilij, quoniam digni habiti erant, pro no-
mine Iesu contumeliam pati. Act. 5.v.41.

At verò quoniam simul nobis cordi erat peculiaris ratio vocationis ac
instituti nostri, quod nos non nobis tantum, sed etiam proximis nostris viuere,
eorumq[ue] saluti impensè vacare iubet, eorum administratione officiorum, quæ
præter priuatam conscientiæ mentisque innocentiam, publicè etiam bonam
famam existimationemque depositunt, in eam necessarijs rationibus inducti
fuimus sententiā, ut prædicto Dominorum Statuum Sub Vtraq[ue] publico De-
creto & accusationi publicam etiam (CVM RELIGIOSA TAMEN MODERA-
TIONE) Apologiam opponendam statueremus. Fecerunt id passim olim tum
pro se suisq[ue] institutis tum pro vniuersa Ecclesia Catholica, varij omnium pro-
pè Religionum Professores, sanctissimi quiq[ue] Ecclesiæ Presules & Doctores, A-
postoli denique ipsi & Christus Dominus ac Deus noster: qui & Ioh. 8.v.49.
calumniam Dæmonij, à se constanter depulit, & ab execribili percußore illa-
tæ iniuriæ rationem poposcit. Ioh. 18.vers. 23. Nec Paulus ad tribunal Præsidis
consistens, sibi suæque causæ defuit sed disertè ac fortiter eousq[ue] defendit, Act.
25.vers. 11. ut cùm iniquitate iudicatum innocentia non satis tuta videretur, etiam
ad Cæsarem, quamuis Ethnicis superstitionibus addictum, appellare non sit ve-
ritus.

Neque sane iustum hanc & necessariam defensionem, ipso iure naturæ
omnibus SINE IVRE læsis concessam, vel ipsos Dominos status, QVAM VIS
PRO TEMPORE INIMICOS NOSTROS ægrè laturos speramus, qui et si
partim affectu suæ Religionis inducti (quam à nobis & improbatam semper,
ET SVBINDE ETIAM OPPVGNATAM LIBERE fatemur) partim falsis
informationibus præiudicijsque circumuenti sinistram de nobis opinionem,
animumque auersum conceperint, dubitare tamen non possumus, pro gene-
roso ac ingenuo, quo plerosque eorum etiamnum præditos non dubitamus a-
nimo, quin & nos, velut alteram partem NUNQVAM HAC LENVS AVDI-
TAM, super impositis accusationis capitibus benignè sint audituri, & si re me-
lius examinata nos innocentes esse, nobisque iustitiam patrocinari animad-
uerterint, sententia mutata Decretum etiam ipsi suum non illibenter mutaturi
atque abrogaturi sint. Nos interim quod constituimus, Deo bene iuuante,
prosequemur, ac vniuersim primum Decreti contra nos editi vim ac valorem
expendemus, tum ad singula accusationis capita particulatim respondebimus.

CAPVT

C A P V R S E C V N D V M_e

C A P V T I I.

Decretum Dominorum Statuum Sub Vtraque contra Iesuitas editum, IP SO IVRE nullum & irritum eſſe.

VM inter omnes tam diuini quam humani iuris peritos, atque ex ipso naturali etiam iure constet, ad valorem IUDICIALIS sententiae tria potissimum requiri, nimurum competentem Iudicis auctoritatem, siue iurisdictionem; legitimam causae cognitionem, Iudicijque processum; ac iustam sententiam; tum apertissimum est, hoc Dominorum Statuum Sub Vtraque, contra Iesuitas editum decretum, non ex uno tantum, sed omnibus ac singulis tribus capitibus ipso iure nullum prorsus ac irritum esse.

Nam quod ad primum caput iurisdictionem videlicet, attinet, de quā dudum Imperatores sanxerunt, *Ne quenquam litigorum, sententia non à suo Iudice dicta constringat*, palam est; vti palam etiam ac solenniter, hoc loco protestamur, **S V P R A D I C T O S D O M I N O S S T A T U S, I V D I C E S N O S T R O S N O N E S S E;** nec adeo ad hanc causam dijudicandam ac iure decernendam **V L L A M P R O R S V S** authoritatem, iurisdictionemq; habuisse.

Non ordinariam, utpote quæ ipsi duntaxat Regi cum tribus communib; Regni Statibus, nulla Catholicorum ab Acatholicis facta dissociatione, competit; ita quidem, ut communi ipsius regni iure & more, neque vniuersis quidem Statibus sine Rege, articulos toti Regno obseruандos constituere fas sit; multo minus immutare quicquam ex ijs, quæ in tabulas Regni quandoque relata, aut ab ipso Rege antea constituta fuere. Cū igitur suprema voluntate atque autoritate, partim etiam liberalitate ac munificentia ipsorum Boemiarum Regum, nos in id ipsum Regnum euocati fuerimus, ibique nobis ad munia secundū rationem instituti nostri exercenda amplissima potestas facta, redditus assignati, Collegia erēcta atque constituta, eoque pro maiori securitate ac roboris firmitate in tabulas Regni relata sint; Iam verò hoc Decretum non solum nulla Regis authoritate, sed nec Statuum communi consensu, imò verò tam contra Regis quam Catholicorum Statuum voluntatem editum sit; clarum est, Dominos Status Sub Vtraque ad Decretum id constituendum iurisdictionem ordinariam nullam habuisse: quandoquidem ipsi clare profitentur in ipsamet Decreti illius inscriptione, id solummodo à Statibus Religionis Sub Vtraque profectum esse, inuitis vtique tam Rege quam cæteris Catholicis Statibus, à quibus illi se immerito dissociarunt.

Seal

Apolog. pro Societ. I E S V.

Sed nec delegatam vendicare sibi potuerunt authoritatem siue iurisdictionem, ad eiusmodi Decretum constituendum; cum non minus liquidum sit, post discessum Regiae Mitis, ex eodem Regno Boemiarum, iurisdictionem eiusmodi Delegatam, commissam solummodo fuisse Regni Burggrauio, ceterisque Regiae Maestatis Locum Tenentibus coniunctim; in quorum numero cum Dominus Burggrauius, aliique multo plures, Catholicam Religionem profiterentur, non nisi pauci admodum ex iis Statibus Sub Vtraque dicti Decreti authoribus reperiebantur; qui proinde ipsi etiam eo nomine talem sibi potestatem vendicare nunquam sunt ausi.

Sed nec ipsi Domini Locum Tenentes coniunctim utique eam sibi potestatem contra priora Regis Decreta, nos ex Regno Boemiarum proscribendi arrogare potuissent, sine speciali Regiae Maestatis mandato ac commissione, quam tamen in praesenti nec ipsi Domini Status Sub Vtraque pretendunt, nec vlla ratione interuenisse palam est.

Ex quibus omnibus denique manifestum est, predictos Dominos Status Sub Vtraque, non maiorem in nos iurisdictionem ad eiusmodi Decretum constituendum habuisse, quam si consimili conspiratione facta, Catholici Status inter se, propriâ authoritate, sine Regis aliorumque Statuum consensu, PRÆDICANTES SIVE MINISTROS STATVVM SVB VTRAQVE, aut ipsos etiam Dominos Status ex Regno ejiciendos decreuissent. Quod si factum fuisset, quis dubitet Dominos Status Sub Vtraque sine mora, nec immerito proclamaturos palam fuisse, eam non legitimi Iudicis esse sententiam, sed aper tam sine iure Dominantis vim ac violentiam?

Neque vero sibi eam potestatem ipsi vendicare poterant, sub titulo, ut aiunt, Defensorum Literarum Maestatis; quando notorium est, iis hoc quidem titulo, nullam dicundi iuris, aut sententiæ ferendæ, sed solùm intercedendi procurandi, & promouendi potestatem fuisse concessam. Accedit, quod ipsimet in sua Apologia palam profitentur, ab ipsa Cæsarea ac Regia Maestate non ita pridem inhibitum fuisse, ne Defensores (Literarum Maestatis) usq; ad suum in Regnum Boemiarum redditum, vel ulteriorem suæ Maestatis declarationem, ullos eiusmodi conuentus conuocarent aut celebrarent, neve ipsi Regni incolæ ab ipsis citati seu euocati comparerent. Quomodo ergo, eo defensionis titulo, DOMINI STATVS SVB VTRAQVE IVS HABEBANT, CONVENTVS CELEBRANDI, IVS DICENDI, subditos & fideles Regis proscribendi, alijsque indignis modis contra eos procedendi?

Dicent fortassis hoc sibi iure priuatæ defensionis contra vim iniustam licitum fuisse. Sed nec istud vlla ratione dici potest. Iuri enim priuatæ defensionis nullus est locus, ubi vis nulla, ubi præsens & obvia erat Magistratus legitimi, Regis, inquam, & constitutorum ab eo Magistratum publica defensio.

C A P V T S E C V N D V M.

sio. Neque velim dicant, hos ipsos nullo contra se iure vfos, vi potius omnia, quam ratione egisse; qui proinde ipsi etiam in primis in ordinem fuerint redigendi; Hoc enim iam non esset seipsum defendere, sed sibi ipsi contra supremum Magistratum ius dicere, Regis ac legitima Magistratus iudicia spernere, eosque iure suo spoliatos in ordinem redigere, ac denique laesæ Maiestatis reos fieri. Quod absit ut Dominis Statibus Sub Vtraque in mentem vñquam venerit.

Quod ad causæ cognitionem ac legitimū iudicij Processum attinet, constat necessariam omnino esse citationem atque audientiam vtriusque partis. Nam vt Imperator ait, Instit.lib.4.tit.16.par.2. *Omnium actionum instituendarum principium ab ea parte edicti proficitur, qua Prator edicit, de in ius vocando. Utq; enim in primis aduersarius in ius vocandus est, id est ad eum vocandus, qui ius dicturus sit.* Constat autem, nos hactenus à Dominis Statibus Sub Vtraque, priusquam eam proscriptionis sententiam ferrent, nosque tantorum criminum reos pronunciarent, nec citatos, nec auditos esse; imo nec citandi ius habuisse, vt paulo ante relatum est. Non citati igitur, nec auditii, multo minus conuicti, quomodo iure damnati possumus existimari? Cuius sanè rei tanta vis est, vt si eo iud cij processu INFINITA etiam alia crimina nobis imposita fuissent, VEL VNA SIMPLICI NEGATIONE depelli efficacissime possent: satis enim uno hīc verbo dicere; citati non fuimus; auditii non fuimus; conuicti non sumus. FALSA SVNT OMNIA, quæ nobis impinguntur crimina, meræque calumniæ & criminationes.

Sed non minus ex tertio capite, defectu nimirum iustæ sententiæ irritum redditur Dominorum Statuum Sub Vtraque contra nos edictum. Primùm, quia aperçè pugnat contra Decreta ipsius supremi Magistratus, vt superius dictum. Est autem sententia etiam sine appellatione irrita, quando contra sacras constitutiones indicatur, vt ait Iurisconsultus. Leg.1. ff. Quæ sententiæ sine appellat. rescin. Secundò, quod contra innocentes, non auditos, nec conuictos latum, vt dictum, & magis ex sequentibus patescit. Nam cùm ex edicto peremptorio, quod neg, propositum est neg, in notitiam peruenit absentis, condemnatio fit, nullius momenti esse sententiam constitutiones demonstrant, vt ibidem Iurisconsultus ait. Tertiò quia in apertum PRÆVATICIVM ipsorum etiam Regni communium Statuum latum est. Siquidem non contenti Domini Status Sub Vtraque, in futura æternaque, vt aiunt, tempora (quasi verò ipsius etiam æternitatis ius habeant) nos ex Boëmiæ Regno proscriptisse, cauent insuper ac decernunt, vt cap. I, dictum, ne vel ipsis etiam Regni Statibus Comitijsq; publicis fas sit nos in Regnum postliminio reuocare, aut vt reuocemur intercedere. Quod quam iniquum, & ipsis legibus ac priuilegijs Regni aduersum sit, nemonon videt. Cum enim par in parem nullam potestatem ha-

B

Apolog. pro Societ. I E S V

beat, neque subsecuturi quandoq; regni Boëmiæ Status minus iuris habeant, imo multo amplius quām præsentes Domini Status Sub Vtraq;, qui pars tantum quædam Statuum Regni Boëmiæ sunt, manifestum est, præsens eorum decretum illis præiudicare nullâ ratione posse, neque adimere eam potestatem, QVO MINVS, SI LVBEAT, FVTVRO ALIQUANDO TEMPORE SOCIETATEM NOSTRAM IN REGNUM DENVO RECEPIANT. Quod si, ut fieri aliquando diuina gratia aspirante potest, vel hi ipsi Status Sub Vtraque, Religione suâ certo consilio, ac meliore informatione accedente, immutatâ Catholicam ac Romanam fidem amplectentur, ita quidem, ut vniuersum Boëmiæ Regnum ad pristinam atque auitam maiorum fidem rediret, nunquid suo se Decreto obligatos putarent, quo minus, si ita collibitum esset, Iesuitas in Boëmiam reducere liberè possent? Evidem existimo planè decreturos, non minus sibi iuris esse ad decretum illud antea contra Iesuitas editum elendum, quām fas esse nunc existimabant id ipsum constituere.

Cum igitur ex his omnibus constet, à Dominis Statibus in hoc exilijs Decreto contra nos statuendo male usurpatam iurisdictionem, PRÆCIPITATVM TEMERE IUDICIVM, ATQVE MANIFESTE INVICTAM SENTENTIAM PRONUNCIATAM, dubium esse nullum potest, quin id nullum prorsus ac irritum sit, ita quidem, ut nullo exceptionis seu appellatio-
nis oppositæ remedio indigeat, nec villo omnino temporis lapsu conualefcere possit.

Nihil h̄ic de inscriptione Decreti, nihil de odio Dominorum Statuum Sub Vtraque contra nōs, litis aut controuersiæ mouemus. Vocant se Barones, Equites Pragenses, Montanos, aliosq; è ciuitatibus ablegatos, omnes tres Vnitos Status Regni Boëmia, corpus & sanguinem Domini ac Salvatoris nostri Sub Vtraq; sumentes. At quinam sunt isti tam strictè inter se Vniti regni Boëmiæ Status? Notorium est scilicet, aliquos quidem professione Religionis Hus-
sitas esse, alios Lutheranos, alios Picarditas seu Caluinistas, ACATHOLICOS QVIDEM OMNES; sed alios alia fidei doctrina imbutos; & adeò quidem tuta Societate inter se obstricatos; ut quorum Religio in eo Regno, tempore, loco, authoritate prior erat, accessione nouæ illius Societatis prope sit extincta. Et hi scilicet, sub Religionis specie, adeo bellè inter se conspirant; quorum qui præcipui sunt, multo magis ab alijs sibi Vnitibus Statibus, quām à nobis Catholici, quoad fidem dissentunt: hi sunt, qui Corpus & Sanguinem Salvatoris nostri Iesu Christi Sub Vtraq; sumunt, cum tamen quamplures, ac ferè præcipui illorum, iuxta suammet, quam ipsi profitentur Religionem, firmissimè credant, verum Christi corpus verumq; sanguinem tantum A COENA SVA ABESSE, quantum cælum à terra distat; ADEO QVE PLVS IN COENA NON ADESSE QVAM SICCVM PANEM, ET MERVVM VINVM; tanto proinde

C A P V T S E C V N D V M

inde Religionis interuallo ab alijs distantes, quanto cœlum à terra, Christusque homo à substantia panis & vini, dissident. Quæcum & iam antea sunt publicè manifesta, tum multò iam minus vlla tergiuersatione celari possunt: quando Gallus Zalenus, apud S. Ægidium in antiqua Vrbe Pragensi Minister, ipso die festo Corporis Christi huius Anni 1618. publica concione ad populum (quæ nunc etiam typis expressa prostat) non solum veram & realem præsentiam corporis Christi in S. Eucharistiæ sacramento negauit; sed etiam innumeris insuper blasphemis ac maledictis Augustissimam H O S T I A M, non solum antiquis Boëmiaë Vtraquistis solenni semper cultu venerabilem, sed ipsis etiam A N G E L I S T R E M E N D A M, impiè ac sacrilegè proscindere non est veritus. Sed his vt dictum, non immoramus. Viderint sanè ipsi quām recte V N I T O S se Status, atque in vnam Religionis Confessionem consentientes appellant. Nos iam reliqua prosequamur.

C A P V T III.

*Refellitur primum actertium caput Accusationis,
Quod Iesuitæ sint perturbatores publicæ tranquillitatis, dissensionesq; ac dissidia
excitent, &c.*

NON esset quidem necesse, speciatim nunc ad singula accusationis capita respondere, quando præcedente capite ostensum, vniuersum Decretum Dominorum Statuum Sub Vtraque irritum prorsus ac inane esse, & quæcunque nobis in eo obijciuntur crimina, s o l a N E G A T I O N E sufficierter elidi: attamen ne videamur aduersarios F V G E R E V E L L E P O T I V S, Q V A M V I N C E R E, ad singula accusationis capita sigillatim respondebimus. Et primum quidem accusationis caput his verbis conformare placuit Dominis Statibus Sub Vtraque: *Notum esse passim omnibus, aiunt, in quantie inclytum hocce Boëmiaë Regnum periculis per omnes retro annos, ex quo pia illa in speciem Iesuitica Secta idem Regnum fuit ingressa, versatum perpetuò fuerit. & quam frequentes mutationum vicissitudines perturbationesq; subierit: eaq; omnia Status ipsos, pariterq; subditos eorum, & alios Regni incolas (Religionis Sub Vtrag;) magno suo incommodo persentiscere, eaq; de causa bona capitaq; sua exponere debuisse.* Addunt, *comperisse se ipso facto, eiusmodi arumnarum nullos maiores autores esse, quam virulentæ ipsius Religionis Iesuiticæ homines: ut*

Apolog.pro Societ. I E S V

proinde quam diu hac Secta in eo Regno sit permansura, nunquam supradictis calamitatibus finis imponi, nec pax in regno diuturna esse possit; sed tam ipsa Regia Maiestas, quam Status ipsi, perpetuo de cœrnicibus & bonis omnibus sint periclitatur. Huic affine est tertium accusationis caput, in quo Iesuitas accusant, quod Mundi Magnates, alios contra alios, concitare, ac tam inter Status mutuo, præsertim Religionis Professione diuersos, quam inter Magistratus ac subditos, dissensiones ac dissidia excitare, inter amicos etiam bella conserere, ipsosq; subditos, ac homicidas quoslibet, contra Reges, consiliis, doctrina, & pollicitationibus etiam ipius gloriae æternæ acquirendæ, ac Purgatorij ignis euadendi, armare soleant.

Verum hæc ab hominibus veræ ac sinceræ Religionis inimicis, in Defensores ac propugnatores eiusdem veræ fidei, non iam recens primum nata, sed iam dudum olim iacta est calumnia. Nam & Christum ipsum Dominum Iudæi olim, cum vix alia ratione neci dare possent, H A C oppрesserunt calumnia: *Hunc, inquiunt Luc.23. v.2. inuenimus subuertentem gentem nostram:* & paulo post: *Commonet, aiunt, populum, docens per uniuersam Iudeam.* Sed & Apostolis IDEM crimen à fidei hostibus impactum. Ita enim *Paulum & Silam perduxerunt in forum ad Principes, & offerentes eos Magistratibus dixerunt: Hi homines conturbant Ciuitatem nostram.* Act.16.v.20. Et rursum alibi, *Act.17.v.6. Quoniam hi sunt, inquiunt, qui urbem concitant.*

Neque verò negandum, tumultus ac dissidia facile nasci, vbi Religionis est dissensio; quando pacatis animis audiri veræ fidei prædicatio non potest ab iis, qui falsæ Religionis amore imbuti, veræ fidei affectus & propugnatores canè peius & angue oderunt & execrantur. Nam & ob eam ipsam causam, quod Christus & Apostoli tam ardentibus animis ac indefesso studio falsam vbique Religionem refellerent, veram disseminarent ac propugnarent; hostes fidei potenter coarguerent, ac erroris conuincerent; eorundem vitia tam acriter reprehenderent, peruersaque machinationes irritas redderent, fatum est, ut pessimi homines sanctissimos viros extremo haberent odio, omniumq; animos in eorum perniciem concitare satagerent. Quâ de causâ ipse etiam Christus, cum sâpe necessarium esse animaduerteret, fidei ac virtutis causa, ab ipsis etiam domesticis societatis commercio disiungi discipulos suos allocutus pronunciauit: Matth.10.v.34. *Nolite arbitrari, quia pacem veni mittere in terram; non veni pacem mittere, sed gladium.* Veni enim separare hominem aduersus patrem suum, & filiam aduersus Matrem suam, & Nurum aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius. Sed videndum in hacre est, non quid fiat; sed cuius culpa id, quod subinde tumultus ac dissidijs ex Religionum diuersitate nasci palam est, accidat. Quis enim nisi impius Christum eiusque Apostolos accuset; quod veræ ac Christianæ Religionis prædicatione discordias seminarint, dissensiones ac tumultus excitarint, lites ac bella mouerint,

C A P Y R T E R T I V M .

rint, quando hæc quidem ipsis prædicantibus sæpius secuta constat. *Quis in- quam Christum velut tumultus, scandali, ac dissidijs authorem accuset, quòd eo vix nato, Herodes tot innocentes pueros contrucidarit?* Matth. 2. v. 6. quod Pharisei eo prædicante fuerint scandalizati; Matth. 15. v. 12. quod Pontifices ac primores Iudæorum ab ipsis eius miraculis execrabile consilium, Christi nefariè occidendi, ceperint, quo vniuersum denique Iudæorum genus periit: Ioh. 11. v. 53. quòd fides ac doctrina ipsius, frementibus contra, & palam tumultuantibus huius mundi Principibus, infinitorum Martyrum seges & seminarium fuerit? Nunquid Apostolos culpabimus, quod ob eorum prædicacionem *Iudei concitauerunt mulieres Religiosas & honestas, & primos ciuitatis, & ex- citauerunt persecutionem in Paulum & Barnabam, & eiecerunt eos de finibus suis?* Act. 13. v. 48. Quòd Pseudoapostoli seditionem concitauerunt aduersus Paulum & Barnabam, cum eorundem errori sese opponerent? Act 15. v. 2. Quòd Iudei uno animo in Paulum insurrexerunt, eumq; ob veritatis prædicationem ad tribunal raptarunt? Act. 18. v. 28. Quod ob doctrinam Pauli Idololatriam damnantis exclamantibus Ephesijs; *Magna Diana Ephesiorum; impleta est tota ciuitas confu- sione?* Act 19. v. 29. Denique ut alia innumera præteream, quòd exclamantibus contra Paulum Iudeis, *Hic est Homo, qui aduersus populum & legem, & locum hunc docet &c. commota est ciuitas tota, & facta est concursio populi?* Act. 21. v. 29. Horumne, inquam, tumultuum ac confusionum culpa in Christum & Apostolos conferatur?

IT A PLANE etiam se res habet in proposito. Non neſciunt aduersarij nostri, imò palam subinde, ac cum dolore conſitentur, minimam Societatem nostram, licet tempore postremam, omnigenistamen ECCLESIAE HOSTI- BVS, AC EORUND EM PERNICIOSIS DOCTRINIS ac machinationi- bus, pro virili, & quæ Dei bonitas est, conatu non prorsus irrito murum se pro domo Dei opponere; ITA VT IN PARTIBUS HISCE POTISSIM V M SEPTEMTRIONALIBVS docendo, disputando, concionando, consulendo, exhortando, scribendo, publicè ac priuatim omnem in eo operam collo- cet, ut vera ac Catholica Religio conseruetur, propagetur, ac in dies magis ef- florescat. Hinc fit, ut INIMICIS FIDEI in contrarium nitentibus, sæpe etiam apertis verbis arma conclamantibus, classicumque canentibus, diffen- siones dissidia ac nonnunquam etiam bella actumultus excitentur; præsertim si iniquae orundem postulatis & conatibus constantius & animosius resista- tur. Quod cum accidit, mox aduersarij nostri calumniandi occasionem arri- piunt, ac vociferandi, Catholicos, ac præsertim Iesuitas, quos præ cæteris scili- cet in corde habent, dissensiones ac discordias seminare, bella ac tumultus ex- citare &c. cum tamen ea dissidiorum culpa aduersarijs adhæreat, non nobis; quibus ea non magis adscribi possunt, quam balanti ouiculæ, ferocientis lupi

Apolog. pro Societ. Iesu

Ianiensia; aut scopo siue metæ vndique iaculis petitæ & confixa, iaculatorum cassus labor: cui rerum generis causa quæpiam assignanda foret, eam Philo-phi Passiuam dicerent, non Actiuam.

Et verò hanc ipsam verissimam esse eius calumniæ causam, præter quotidiam experientiam, ipsi etiam Domini Status, vel hoc ipso fatis indicant, quod suo proscriptionis decreto, solos Iesuitas, non autem alios Religiosorum Ordines, comprehendere voluerunt. *Quod ad alias, inquiunt, Personas Religiosas, Religionis Romanae Sub Unâ, in Monasteriis & alibi degentes, ac pacificè conuersantes attinet, eos haec Patentes non concernunt, sed supradictos solos Iesuitas.* Cur? nisi quia hos solos, ipsi quidem suis studijs, quibus extinctam cipiunt Religionem Catholicam, EFFICACIVS CONTARE existimant, ut ex sequenti etiam capite clarius patescat. Non negamus, imò grato animi affectu agnoscimus, palamque collaudamus, alias etiam Religiones pro suis quasque institutis in erroribus ac Hæresibus destruendis, Catholicaque Religione APVD SEPTENTRIONALES HOSCS POPVLOS, propaganda vtiliter ac strenuè labore; sed quæ tamen de nobis aduersariorum sit existimatio, ipsimet fatis intelligunt: neq; vt opinor, negabunt, NOBIS HAC IN RE PECVLIARIA QVÆDAM ESSE MEDIA, piæseit in Catechismo paruolorum, in Juuentutis institutione, in scriptorum eristicorum frequentiore elucubratione posita; quæ nobis quidem odium & inuidiam apud Aduersarios augent, illis verò suam laudem minime detrahunt.

Quod si D.D. Status Sub Vtraque nobis etiam hoc tribuendum esse existimant, QUOD SVBINDE SVPREMI MAGISTRATVS, AVTHORITATE suâ legitimâ pro officii ratione INTERPOSITA, ad tranquillitatem & pacem Reip. tuendam, NOVIS QVIBVS DAM RESCRIPTIS, NOVAS, aut nunquam in Boemiacæ regno antea publica securitatis fide ac promissione roboratas SECTAS, tum E REGNO PROSCRIPSERVNT; TVM ETIAM ERGA CONTVMACES AC REBELLES, CONDIGNA QVANDOQ; ANIMADVERSIONE PROCESSERVNT; quomodo Ferdinandus I. Maximilianus II. ac Rudolphus II. laudatissimæ memorie Imperatores, atque ante hos omnes, Iesuitis quidem nec dum natis, Ladislaus sanctæ memorie Boemorum Rex, frequentibus edictis, sectam Pickardorum ex eo regno proscripterunt; tum illi quidem de nobis magnificè sentiunt, sed supra meritum & conditionem nostram. Nusquam enim apparet, laudatissimos istos Imperatores, ad res optimè ac ex officio gerendas Iesuitis consultoribus egisse, AVT MAGNO PERE VLOS fuisse. Sed quid si etiam sua his in rebus quandoq; consilia Iesuitæ interposuissent, an ideo turbatores regni ac publicæ tranquillitatis, litiumq; ac dissidiorum disseminatores iure proclamarentur? E quidem ita velim Aduersarij rem totâ accipient, Aut iusta fuerunt ea Regum, Impera-

C A P V T T E R T I V M .

Imperatorumq; Decreta, aut iniusta. Si iusta, cur eorum conciliatores violatæ pacis, ac læsa Reip. accusantur, dissidiorumque ac tumultuum excitatorum, si qui forsan inobedientium contumaciæ enati sunt, rei aguntur? cur non potius, vti par est, in ipsos met Regiorum edictorum temerarios violatores culpa confertur? Si non iusta; cur non calamos suos potius, quam enses stringunt aduersarij, vt iniusta fuisse Decreta prius conuincant, quam Authores & suasores eorum, iniquitatis & violatæ publicæ tranquillitatis arguant? Quod si pericula quædam aut Status ipsi, aut eorum subditi seu clientes, ex decretis eiusmodi violatis adierunt, cur nobis, & non **S I B I S V A E Q V E P O T I V S I N O B E D I E N T I A E** imputant? cur aquæ à se turbatæ culpam, insonibus turbatores ipsi impingunt? cur fas esse non volunt Iesuitis Catholicam & auitam quondam Boëmorum Religionem tueri, quam sibi contra Maiorum supremiq; Magistratus Decreta impugnat, atq; si fieri posset, penitus extinctum iri æquum esse ducunt? Quid quòd ea contra Pikardos ab optimis Imperatoribus profecta Decreta, Statibus Sub Vtraque periculosa aut perniciosa esse nullo modo potuerunt, quando eo quidem tempore, quo edicta illa promulgata fuere, roburq; suum habuere, Pikarditæ ipsi vix merebantur pro incolis regni haberi, nedum inter Status tam incliti Regni numerari? Quâ de causâ fatendum prorsus est, non in perniciem Statuum, etiam Acatholicoū, sed pro incolumitate eorum fuisse, ac securitate edita; quibus efficiebatur. vt ijs ipsis ad Status ac Dignitates Regni via intercluderetur, qui nunc **A B A N T I Q V I O R I B V S V T R A Q V I S T I S** Boëmis, sub pallium ac titulum Confessionis Boëmicæ recepti, nihil antiquius habent, quam vt veteribus Vtraquistis, Husitis, inquam, oppressis ac extinctis, suam sectam firmius stabiliant, atque ita in Iesuitas ac Catholicos omnes, si quando occasio fuerit, liberius debacchentur, eorumque sanguine, nemine iam alio repugnante, satientur.

Crassior multo, sed notior, & iam antea, palam ac sæpius refutata calumnia est, quod in Decreto D. D. Statuum Sub Vtraq; Iesuitis attribuitur, quasi nos homicidæ culibet aut subdito, ius transcribamus, Reges & Vnctos Domini inuadendi, atq; ad id facinus perpetrandum animos eorum pollicitationibus viæ æternæ acquirendæ, aut euitandi Purgatorijs accendamus. Absit hæc impia & blasphemæ doctrina, nunquam in scholis nostris audita, nunquam in scriptis lecta, nunquam mente nobis concepta, sed patibus studijs ac animis à Iesuitis omnibus ubiuis locorum damnata, vti palam etiam ac pariter eam omnes damnamus & execramur. *Vid. Bellarm. apol. ad præf. monit. Greg. de Val. tom. 3. q. 8. de Iust. pun. 3. Azorium Instit. p. 2 l. 2. c. 4 q. 10. Ioh. Arg. apol. pro hoc cap. 10. Neq; verò vel probabilis latem veritatis specie aduersarij hanc suam calumniam facere æternum possunt, NISI IMPIE SIMVL AC IMPERITE REGES AC VNCTOS DOMINI IN TYRANNOS TRANSFORMENT; ad quos tamen ipsos PRQM ISCVÆ occidendo sius minime faciunt Iesuitæ.*

Quo

Apolog.pro Societ.I E S V

Quòd si aduersarijs nostris se ipsos potius, suæque Religionis consortes, quam Iesuitas considerare, atque simul dissidiorum ac tumultuum, qui Religionis causa in Boëmia quandoque extitêre, Auctores diligentiori studio, ac veriori ratione inuestigare collibuiisset facile quidem sanè in oculis suis trabem inuenissent, qui festucam in oculis fratrum suorum frustea quæsierunt. Quis enim quæso tempore Wenceslai Regis Caroli IV. Filij vt Senatores Pragenses è fenestrîs præcipites darentur, Author fuit? Quis Taboritas contra Sigismundum Regem ad rebellionem concitauit? Quis batbaræ illius ac immannis Ziskianæ persecutionis incitor fuit; quando non Monachi & Sacerdotes solum, sed cæteri etiam Catholici omnes ad necem passim raptabantur eo proposito, vt si per rebelles stetisset, nec nomen quidecum Catholicorum in Regno superistes fuisset; quando splendidissima quæque Monasteria ac Templâ diripiebantur, ac flammis absumebantur; quando bona Ecclesiasticorum inter seculares diuidebantur; Archiepiscopatus Pragensis abolebatur, denique quadrata rotundis, sacra profanis, miscebantur, Religio tota penitus extinguiebatur? Quis tempore Ferdinandi Imperatoris, vulgatis illis Regnum Boëmiæ iactauit Tragœdijs, quando legitimo ET HEREDITARIO suo Regi, tota prope Boëmia sece oppoluït, exernoque Principi à Carolo V. per publicum Bannum proscripto adhæsit, non sine magna ipfius Regni clade? Quis RUDOLPHVM II. CAPTIVVM IN ARCE PRAGENSIS DETINUIT, ILLASQUE DECANTATAS ADEO MAIESTATIS LITERAS (quibus iam nihil sibi non licere arbitrantur) AB INVITO SOLOQUE MAIORIS MALI METU AD ACTO EXTORSIT? Cuius iussu & auctoritate vitulentum illud scriptum die XX Mensis Maij huius labentis anni Pragæ per omnes Vtraquisticas Parochias promulgatum; quod cum speciem exhortationis ad orandum præse ferret, RE IPSA TAMEN NIL ALIVD, QVAM SEDITIONIS FLABELLVM FVIT, quo rudis plebs ad seditionem contra Iesuitas & Catholicos concitaretur? Quis denique ipsos Accusatores nostros D. D. inquam Status Sub Vtraque, tam irreuerenter ac temerè contra modernum Potentissimum Boëmiæ Regem Matthiam II. NOVA CONSPIRATIONE FACTA, insurgere docuit, vt præcipios eiusdem ac Fideles Regiae Maiestatis in Regno Boëmiæ Locumtenentes & Officiales è fenestrîs ad certissimum exitium (ni Deus miraculosè obstitisset) præcipites dare; ac insuper ad tanti facinoris defensionem exercitum cogere, pecunias contributionum pro soluendis regni debitis destinatas expilare, Capitaneos S. C. M. in proprijs eiusdem dominijs à fidelitate sui Domini iuramento firmata auertere, atque ad nouum sibi juramentum præstandum adigere non sint veriti? Quietum antea, & pacatum Regnum erat, quam D. D. Status turbas cierent; neque causam ipsi tumultus excitandi habuere. Quod si culpam

etiam

C A P V T Q V A R T V M .

etiam quampiam penes Officiales Regis hærere existimabant, eam ipsi causam pro more Patriæ, & communium legum præscripto, iure prosequi, nec tantis calamitatibus miseros homines, totumque Regnum inuoluere debebant.

Dicant ergo nunc aduersarij, quis turbas ciet? quis tumultus excitat? quis seditiones ac bella mouet? quis Regni quietem ac tranquillitatem perturbat? quis subditos contra legitimos, eosque Supremos Magistratus armat? quis ciues inter seipso committit? Insurgant sane quantum velint, Aduersarij contra Societatem nostram & exclament: (3. Reg. 18. v. 18.) *Tu ne es ille, qui conturbas Israel?* Paratum protinus accipient responsum: *Non ego turbavi Israel, sed tu, & domus Patris tui, qui dereliquisti mandata Domini.* antiquam Ecclesiæ sanctorumq; Patrum fidem, & SECVTI ESTIS BAALIM, SEV NOVA VARIARVM SECTARVM PORTENTA; quæ si in Regnum Boëmiae non irrepissent, tot motibus ac perturbationibus agitatum nunquam fuisset.

C A P V T I V .

Respondetur ad secundum & septimum Accusationis caput; Quod Societas IESV omnia regna mundi, Romanæ sedi subjicere satagat, eidemq; non obtemperantes Hæreticos pronunciet, &c.

Secundum Accusationis caput Dominorum Statuum Sub Vtraq; contra Societatem nostram est hoc: *Iesuitas, inquiunt, ad hoc unice collinasse, ut sedem Romanam stabilire, omniaq; regna, ac Mundi huic terras, iugo ac potestati eius subjicere possent.* Huic simile est, quod supra septimo loco retulimus, cum aiunt: *Omnes qui Romana Ecclesia non obtemperant, in nobis proclamari Hæreticos, eisq; fidem nullam habendam esse palam doceri.*

Ad quæ ita particulatim respondemus. Primum, quod ad Romanæ sedis seu Pontificis potestatem attinet, duplicem potestatem distinguimus: Temporalem vnam ac merè politicam ac Secularem, qualis cuique Principi temporali ac politico in suas ditiones seu possessiones competit. Alteram spiritualem, spectantem ad res & causas spirituales diiudicandas, & ternamque hominibus salutem procurandam. Ex his primam quidem Pontifici Romano tribuimus in suis quas habet terris seu ditionibus temporali Dominio Romanæ Ecclesiæ subiectis; at non in vniuerso mundo vel Ecclesia. Tantum

C

Apolog.pro Societ. I E S V.

abest, nos eo unicè velut ad scopum collineare, ut omnia regna & huius Mundi terras temporali eius potestati ac Dominio Romani Pontificis subjiciantur. Testes huius rei sunt libri à Societatis nostræ Doctoribus, maximè à Roberto Cardinale Bellarmino, Gregorio de Valentia, Francisco Soarezio, editi. *Bell.lib.5.* *de Pont.cap.1.2 3 4.5. Greg.de Val tom.4 q.22.pun.6. Suar.Defens.fid.cont. Angl. Reg.item Francisc. Tole .n cap.18. Ioh.annot.25. & 26. Bened. Perer.in Dan.lib.8.* Testes potentissimi quique huius mundi Principes, qui in Germania, Italia, Hispania, Gallia Societatem nostram tot iam annis non solum suâ gratia constanter dignantur, sed etiam sua benignitate & magnificantia liberaliter sustentant, fouent, ornant; Collegijs & redditibus amplissimis dotant, & indies magis magisque augent; quod nunquam ipsi facerent, si in id nos incumbere animaduerterent, vt regna ipsorum ac ditiones Dominio eorundem subtrahatas, temporali ac politicæ iurisdictioni Romani Pontificis subjiceremus. Testis liber Constitutionum nostrarum, qui nequaquam hunc nobis scopum & finem præfigit, ad quem collineemus, sed longè alium hac Regula expressum. *Exam.cap.1. §.sum. Con.Re.2.* *Finis huius Societatis est, non solum saluti ac perfectioni propriarum animarum cum diuina gratia vacare, sed cum eadem impensè in salutem & perfectionem proximorum incumbere.* Qua de causa etiam alibi his verbis præcipit: *Cont. § 6.cap.7. & sum: Reg.45.* *Ut plenius possit Societas rebus Spiritualibus iuxta suum institutum vacare, quo ad eius fieri poterit, à negotiis secularibus abstineant, necea ullis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari finant.* Non ergo instituti nostri est, temporalem Iurisdictionem cuiusquam procurandam sumere. Testis denique ipsa ad sensum euidens & quotidiana experientia. Quinquaginta enim iam & amplius annis non in Europa solum, sed in ipsis etiam extremis Indijs, & toto quasi terrarum orbe degit, suique Instituti munia exercet Societas, nec tamen ab ea ulli Principum ditiones suas hactenus ademptas, ac in Romanum Pontificem translatas vidi-mus. Et verò ipsum quoque Boëmia Regnum, etsi quinquaginta ijsdem annis, conatus & officia Societatis expertum, nonne suos adhuc Reges & Dominos politicos retinet? Nequaquam ergo nobis cordi est, vt huius Mundi regna, terras ac ditiones, temporali ac politicæ potestati Romani Pontificis subjiciamus: neque existimamus tam ab omni rationis vsu alienos fuisse aduersarios nostros, qui hanc Dominis Statibus accusationem suggererunt, vt id nobis imponere voluisse videantur.

At si loquamur de potestate spirituali hoc est, ad finem spiritualem frimæ beatitudinis hominibus procurandum naturâ suâ ordinata, quæ temporali ac politicæ iurisdictioni Regum ac Principum huius mundi, nihil præ-iudicat planè fatemur, nos pro virili nostra, & ipsa ratione instituti, **IN ID VBIVIS TERRARVM INCUMBERE, VT OMNIA REGNA, OMNES-**

QVE

C A P V T Q V A R T V M .

QUE TOTIVS MVNDI REGIONES SPIRITVALEM HANC POTES-
STATEM SVMMI PONTIFICIS, QVAM IN VNIVERSA ECCLESIA
HABET, AGNOSCANT, EI QVE SE REVERENTER SUBMITTANT;
iuxta illud de Christo vaticinum Isai.60.v.12. *Gens & regnum, quod non ser-
uierit tibi, morietur.*

Tantum verò abest, vt id probro nobis ducamus, iustumque proscriptioonis
causam agnoscamus, vt potius maximo nos honore ab aduersarijs affectos eare
arbitremur. Sic enim præstare nos ipſi fatentur, quod regulæ nostræ iubent, vt
impense incumbamus in proximorum salutem, quæ extra Ecclesiam, & sine vera
fide ac obedientia ipſi Romano Pontifici, tanquam Vicario Christi, & visibili
Ecclesiæ in terris capitid debita, esse non potest. Ipſe enim plane Romanus
Pontifex verus & legitimus in ea totius Ecclesiæ spirituali Præfectura successor
est Petri Apostoli, QVEM ET PETRAM, SEV FUNDAMENTIVM SE-
CVNDARIVM TOTIAS ECCLESIÆ Christus olim in terris existens consti-
tuit, & ipſius etiam Regni cœlorum clauibus, supremæque adeò Ecclesiæ re-
gendæ potestate donauit: vt ex his Christi verbis manifestum est Matth.16.v.
1. *Beatus es, Simon Bariona, qui a caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater meus,
qui in cœlis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrā ædificabo Ec-
clesiam meam. & porta inferi non praualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claves re-
gni cœlorum. Et quodcumq; ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis; & quod-
cumq; solueris super terram, erit solutum & in cœlis.* Ad eundem sanctum Petrum
Apostolum pertinet illud Christi verbum, ter non sine peculiari emphasi re-
petitum: Iohan.21.v.16 17. *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Quibus verbis cùm
nulla à Christo facta sit ouium exceptio, perspicuum est, non aliquatenus tantum,
sed omnium prorsus ouium, adeoq; totius ouilis seu Ecclesiæ Christi curam &
gubernationem spiritualem S. Petro eiusque successoribus esse commissam.

Neque hæc nostra solum, sed omnium Catholicorum, neque noua sed
vetus SS. Patrum Doctrina est. Ita enim S. Irenæus ante annos M. CCCC.
de Romana Ecclesia scribit: lib.3. capite 3. *Ad hanc Ecclesiæ in propria po-
tentiore principalitatem, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui
sunt undique fideles.* Et S. Hieronymus ante annos M. CC. ad ipsum Roma-
num Pontificem scribens: Epist.57. ad Damasum. *Ego nullum primum inquit,
nisi Christum sequens, beatitudini tue, id est, Cathedra Petri communione conso-
cior. Super illam petram ædificatam Ecclesiam scio. Quicunq; ex ira hanc domum
agnum conederit, profanus est. Si quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante
diluvio &c. Quitecum (cum Romano, inquam Pontifice) non colligit, spargit;
hoc est qui Christi non est, Antichristi est. Et alibi ruinum aduersus varios
Hæreticorum insultus exclamans: *Si quis, inquit, Hier. Epist.58. ad Damasum.
Cathedra Petri iungitur, meus est.* Sed & S. Augustinus dilertè profitetur,*

Apolog.pro Societ.I E S V

Epist. 162. in Romana Ecclesia semper Apostolicae cathedrae viguisse Principatum.
De qua re etiam Maximianus Constantinopolitans Episcopus ante annos
etiam fere M^o CC (Omnis, inquit, Epist. ad Orien.) fines terrae, quæ dominum
sincerè receperunt, & ubiq^z terrarum veram fidem confitentes, in potestatem Ro-
manorum Pontificum, tanquam in solem respiciunt, & ex ipsa lumen Catholica &
Apostolicae fidei recipiunt. Nihil autem hac de re illustrius dici potest, quam
quod S. Bernhardus ante annos ferè D. ad Eugenium Pontificem scripsit. Age,
(inquit, Lib. 3. de confid. cap. 8.) indagemus adhuc diligentius, qui sis, quam geras
videlicet pro tempore personam in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, sum-
mus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, Tu heres Apostolorum, Tu primatus A-
bel, gubernatu Noe, patriarchatus Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aa-
ron, authoritate Moyses, iudicatus Samuel, potestate Petrus,unctione Christus. Tu
es, cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem & alij cœli ianitores, &
gregum pastores, sed tutanto gloriosius, quanto & differentius utrumq^z praeceteris
nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi uniuersi
crediti, uni unus. Nec modo ouium sed & pastorum tu unus omnium Pastor.
Vnde id probem queris? Ex verbo Domini. Cui enim non dico Episcoporum,
sed etiam Apostolorum, sic absolute & in secretè tota commissa sunt oves? Si me
amas Petre, pasce oves meas. Quas? Illius vel illius populos ciuitatis, aut regio-
nis, aut certi regni? Oves, inquit, meas. Cui non planum, non designasse aliquas,
assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil, &c. Hactenus Bern-
hardus, qui etiam alibi (Epist. 131.) id ipsum denuo confirmat: Potestatis
inquit, super uniuersas orbis Ecclesias singulari prærogativa Apostolica sedi do-
nata est. Qui igitur huic potestati resistit, Dei ordinationi resistit, &c. Quæ
cum ita sint, cumque hæc causa & doctrina nobis cum omnibus Catholicis
communis sit, mirum videri potest, cur ob eam D. D. Status Sub Vtraque so-
los Iesuitas è Boëmiæ Regno proscriplerint? nisi quia rursus de Societate no-
stra præter meritum benignius sentiunt: quasi enixius in eam curam incum-
bat, vt obedientia Romanæ sedi debita vbiuis propagetur; quod vti nobis ar-
rogare minimè audemus. ita velut stimulum dantaxat, quo vel ab ipsis etiam
aduersarijs officij nostri commonemur, patienter admittimus.

Ad alterum quod attinet, non ita quidem nos vniuersim ac indistinctè
omnes eos pronunciamus Hæreticos, qui Romanæ Ecclesiæ non obtempe-
rant. Fieri enim potest, vt præceptum eius concernat solummodò causam ci-
uilem, aut aliquam particularis facti quæstionem: Fieri potest, vt in re etiam
aliqua Religionis, V. gr. in consuetis iejunij & abstinentiæ legibus, debitum
ei obsequium denegetur, non errore fidei aut iudicij, quo suprema potestas
spiritualis Romanæ Cathedrae denegetur; sed quadam affectus seu voluntatis
prauitate & defectu; quibus casibus eos, qui Romanæ Ecclesiæ non obtem-
perant

C A P V T Q V A R T V M .

perant, Inobedientes quidem, subinde etiam Schismaticos, sed Hæreticos minimè pronuntiamus. *S.Thom.22.q.39.a.1.ad.2.¶ 3. Hier.in Comment.in Tit.3.*
Tales ENIM EOS DVNTAXAT CENSEMVS, QVI AB IPSA FIDE ECCLESIAE ROMANÆ DISSENTIVNT, seu qui Ecclesiæ Romanæ ita non obtemperant, ut iudicium fidei ab Ecclesia Romana diuersum habeant,
A DIVNCTA PERTINACIA, sine qua nulla vera & formalis hæresis esse potest. *Aug.Epist.162.S.Thom.2.2.q.11.a.2.* Qui verò vel cum vnico fidei errore pertinaciam habent coniunctam, illi nobis omnibusque Orthodoxis, non minori certitudine hæretici existimantur & pronunciantur, quām ipsa Catholica fides nostra nobis certa est; iuxta ipsius Christi Domini sententiam: Matth. 18.v.17. *Qui Ecclesiam non audierit, sit ubi sicut Ethnicus & publicanus.* Quisquis enim, vt S.Cyprianus Martyr ait lib de unit. Eccl. cap.5. ab Ecclesia segregatus adultere coniungitur, à promissis Ecclesiæ separatur; nec perueniet ad Christi præmia, qui relinquit Ecclesiam Christi. Alienus est, profanus est, hostis est. *Habere non potest Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet Matrem.* Quid, quod ab ipso etiam Luther, Bohemorum religionem Sub Vtraque profitem-
tum non pauci, eam Hæreticorum appellationem admittere debent? Verum nec Pikardi, inquit, Luth. de decem præcept. infelices Hæretici, suas à me partes adiutas confidant, &c. Et tursum alibi: resolut. art.15. Quod si etiam tempore Apostolorum non fuisset purgatorium, ut superbit fastidiosus Pikardus, nunquid ideo credendum est Hæretico, vix quinquaginta annos nuper nato, & fidem tot seculorum falsam esse contendenti? Et scilicet aduersarijs liceat Catholicos appellare Idololatras, Pontificem AntiChristum, &c. Nobis vicissim Lutherum, Caluinum, aut Pickardum, quo ex Statibus Boëmiæ non fuisse constat, Hæreticos appellare non liceat?

Quod verò D.D. Status Sub Vtraque in supradicta accusatione adjiciunt, nos Hæreticis fidem nullam habendam esse, palam docere; manifestam nobis iniuriam faciunt. Non enim hæc est nostra doctrina, vt libri nostrorum testantur; sed planè contraria; nimirum de fide seu iuramento, tam fidelibus, quām infidelibus quibuscumque, etiam Hæreticis, Iudæis & Turcis præstito, ita vniuersim sentimus: Promissa seu iuramenta **D E R E L I C I T A P E R S E I O Q V E N D O**, seruanda omnibus esse: iuramenta verò siue promissa **D E R E I L L I C I T A**, cuicunque præstita sint, seruanda non esse. *Can.Inter.cat.¶ Can. In malis 22.q.4.* Quia iuramentum non est vinculum iniquitatis, vt S. August. ait. Et in promissis malis, inquit S. Isidorus, rescinde fidem, In turpi voto muta decretum. Quod incaute vovisti, ne facias. Impia est promissio, quæ scelere adimpletur. De quare, quia à nostris actum est saepius, nil opus est hoc loco pluribus differere. *Vid. Martin. Beccanum de fide Hær. seruand. Sebast. Heys. aphor. Doct. Ies. cap.2.*

Apolog. pro Societ. I E S V

C A P V T V.

*Respondetur ad IV. XI. & XII. Accusationis
caput, Quod Iesuitæ Conscientiis hominum domina-
ri, atq; eos ad illicita compellere omniaq; suo
arbitratu ac nutu moderari con-
sueuerint, &c.*

 Vartum accusationis caput in Decreto DD. Statuum Sub Vtraque ita
habet: *Iesuitas per Confessiones arcana omnia rescire, atq; ita consci-
entiis hominum dominari consuesse, ut pœnitentibus nec boni quicquam,
citra illorum arbitrium facere, nec quicquam ab ipsis iniunctum, quan-
tumuis Deo, eius præceptis contrarium, prætermittere, aut omnino etiam in dubium
seu deliberationem vocare fas esset.*

Cæterum fatemur omnino, confessionum audiendarum munus pro So-
cietatis nostræ Instituto F V I S S E N O B I S Q V A M M A X I M E C V R A E. Sic
enim iubent Regulæ nostræ: Parte. 7. cap 4 §. 4. & Reg. Sacer. 8. Omnes ij, qui
bus ex Obedientiâ Confessiones audiendi sanctum munus committitur, multum ad
id affici studeant. & tanquam nostri instituti valde proprium, magni faciant.
Qua in re illud etiam grato, quo par est animo erga Deum agnoscimus, eum in
omnibus locis, vbi Societas nostra versatur, ipsius Christiani populi erga nos
affectionem, eamque de fidelitate ac dexteritate officij huius administrandi, opi-
nionem esse, vt non solum libenter, ac cum ingenti fructu ac solatio anima-
rum, nostrâ hac operâ vtatur; sed & læpe ob ingentem eorum concursum, qui
suas nobis conscientias committere cupiunt, etiam à magno quantumuis Sa-
cerdotum numero, satisfieri omnibus non possit. Sed & hoc certa fide cum
Catholica Ecclesia credimus ac palam profitemur, Sacerdotibus ad eiusmodi
munus obeundum, eximiam quandam potestatem à Christo Dn. fuisse con-
cessam, cum diceret: Ioh 20. v. 23. *Accipite Spiritum sanctum: Quorum remise-
ritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Quo fit,
vt ijdem sacerdotes, accedente legitima iurisdictione, conscientijs, animisque
pœnitentium, ad vitam rectè instituendam non solum consilijs adesse, sed et-
iam aliquâ sanè ratione moderari, & præcipere, ac de ijdem cum autoritate
disponere possint; ijs rebus iniungendis, ad quas ipso Diuino iure obstringun-
tur. Conc. Trid. sess. 14. cap. 5. can. 7 8. Primum: Vti pœnitentes suas con-
scientias diligenter prius excutiant, suaque peccata in mentem reuocare stu-
deant,

C A P V T Q V I N T V M .

deant, quām à Sacerdote absolutionis beneficium impetrent. Secundum. Ut Conscientias suas ita Sacerdoti detegant, vt omnia peccata mortalia, quæ in mentem veniunt, nec in Confessione antea legitimè fuere explicata; seu publica sint, seu occulta; TAM QVO AD NUMERVM, QVAM QVO AD SPECIEM; adeoque cum omnibus Circumstantijs speciem mutantibus, sincerè apertiant; deque ijs verum dolorem ac emendationis propositum concipient. Tertium: Ut si quæ peccata forsan adhuc in futurum pendeant, aut ipso iure Diuino, certam obligationem etiamnum adiunctam habeant, de ijs pœnitentes ita disponant, sicuti lex Diuina præcipit. Quò spectat, ut Contractus iniqui rescindantur, mandata seu consilia prava retractentur, iniuste partare restuantur; vt amores ac contubernia illicita abrumpantur, distrahan- tur; vt odia ac inimicitiae deponantur, cunctisque iniustè læsis satisfiat, &c. Quartum: Ut pœnitentiam pro peccatis iniunctam, & si quod remedium pec- cato alicui curando necessarium meritò videatur, ne prætermittant. Ad hæc sanè, compelli à Sacerdote possunt pœnitentes. Nec enim frustra, tam ad ligandum, quām ad soluendum Apostolis, eorumque successoribus à Christo po- testas est concessa. Atque hanc ipsam potestatem Sacerdotibus diuinitus concessam, si aduersarii nostri Dominationem Conscientiarum appellare volue- runt, in re quidem non errarunt; etsi modum loquendi & inuidiosum, & Ecclesiæ insuetum, nec omnino verum ac proprium adhibuerunt: quandoqui- dem conscientiis dominari eius solum est, qui scrutatur corda, & renes Deus; nec vera dominatio est, si quæ potestas non in ullum præcipientis, sed solum ob- temperantis ac subditi commodum refertur; vti in proposito accidit. Aliam verò Dominationem, quā nostro arbitrio, vel à licitis mandato auocare Pœni- tentes, vel ad illicita compellere soleamus, nunquam nobis arrogauimus; nisi quod DD. Statibus Sub Vtraque, cum Ecclesiæ ac fidei Catholicæ Decretis aduersentur, id ipsum fortè illicitum videri potest, quod nobis & Ecclesiæ Ca- tholicæ est Sacrosanctum: vt quòd Pœnitentes nostros ab Vtraquisticæ fi- dei placitis auocamus; quòd Librorum & Concionum Hæreticarum usum eis interdicimus; quòd Ecclesiasticarum legum obseruantiam ac studium i- dentidem eis inculcamus, &c. Quibus contraria si præciperemus, id velut rectissimè factum Aduersarij vtique magnopere collaudarent. Sed absit, vt nostræ fidei ac Professionis obliti, in hostium Ecclesiæ castra transeamus, eorumque prauis ac illicitis studijs communicemus. Sed nec cætera ar- cana, ad ea quæ diximus capitaniū attinentia, in Confessionibus rescire cu- pimus; cum id nobis per Regulas nostras mei ro sit interdictum; quibus ca- uetur, Reg. Sacerdotum 17 ne de rebus ad Confessionem non pertinentibus, in Con- fessione loquamur. Quod si quempiam è nostris hac in re peccasse aliquid animaduertissent Aduersarij, habebant Superiores, apud quos suam hac de re quere-

Apolog. pro Societ. I E S V

querelam deponerent: quique & in rem ipsam inquirere, & in reum deprehensum religioso more animaduertere non prætermisissent.

Cæterum ne Domini Sub Vtraque in suo Decreto temerè ac fortuitò, ac sine vlla probationis specie, eam in nos accusationem contorsisse videantur, quòd homines ad illicita compellere soleamus, adjungunt in eodem Decreto inferius quædam in specie, suo iudicio illicita, quæ nostro consilio ac studio fuerint effecta, cum aiunt: *Iesuitas eo rem adduxisse, ut homines subditi, in Dominiis S. C. M. & Monasteriorum ac Personarum Sub Vna, à sua Religione, ad Religionem Sub Vna, carceribus, aliisq; diuersis ad hoc solum excogitatis modis aperire, atq; sub specie seu titulo causarum politicarum, contra suam voluntatem coacti; Tempa alibi occlusa, alibi funditus euersa; cultus diuinus interdictus; omnia præcipua Officia Regia, Regni, & Ciuitia, Personis Religionis Sub Vna distributa; ij verò qui Religionem Sub Vtrag; profitebantur, si quando in causis ad Regis & Patr: & bonum spectantibus ex conscientia sua se interponerent, & illorum practicis se accommodare nollent, ex officiis magno cum despectu & contemptu deiecti fuerint.* Denique summatim aiunt, *Jesuitas, administris aliquoi paucis Religionis Sub Vna Personis, perfidis Patriæ Filiis, ad gravem casum & interuum patriam adducere, ipsos vero eius Amatores extirpare studuisse; ita ut pensomia (Iesuitarum) instinctu & nutu, imminente jam (ni Deus ipse ex meracharitate & misericordia sua sancta, quam erga Verbum suum & status Sub Vtrag; gerere dignatur, præuenisset) omnium ipsorum extrema perniciè, acta & administrata fuerint.* Quæ nos c. i. in compendium redacta sub undecimo & duodecimo accusationis membro retulimus. Sed in hac rerursum variè peccant aduersarij nostri; nec eam, quam nobis aliisq; Catholicisq; viris impotuerunt culpam, probant, sed suam augent. Cum enim tot acta tam varias in nos, aliosq; Catholicos viros, & fideles Regiæ Maiestatis Officiales, criminationes congerant, nullam tamen contestatam faciunt: sed nec in specie locum, tempus aut personas exprimunt, ubi, quando, cum quibus, aut à quibus, ea quæ malè gesta centent, nostro nutu, aut consilio sint perpetrata. Hoc solum vniuerum jam præjudicatum volunt, ut quicquid vel ad bonum Religionis Catholicæ propagandum, V E L A D C O E R C E N D V M I M P E T V M S E C T A R V M S V B V T R A Q V E I N B O E M I A G R A S S A N T I V M , vspiam aut gestum forsitan est, aut gestum finixerunt, id Iesuitis imputetur, eo solum nomine, quia proximos nostros saluos, S E C T A S Q V E A E T E R N A E A N I M A R V M S A L V T I A D V E R S A S C V P I M V S E X T I N C T A S , ipsosque sectarios, aut suo bono emendatos ac conuersos, aut certè solo suo, non publico aliorum malopertinaces. Ad quem finem si illa ipsa etiam Apostolorum monita ac præcepta, quibus hac in re efficacius dici nil potest, vehementius inculcassemus (Ad Titum. 3. v. 20.) *Hæreticum hominem post unam & secundam correptionem deisita: sciens quia submersus*

C A P V T Q V I N T V M .

uersus est, qui eiusmodi est, & delinquit, cum sit proprio iudicio condemnatus. Item, (2 Tim. 2. v. 16.) Profana & inaniloquia (Hæreticorum) deuita. multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum, ut cancer serpit. Item, Epi 2. Ioan. v. 10. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non afferat, nolite eum recipere in domum, nec Ave ei dixeritis. Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus eius malignis. Item alibi: (Gal. 5. v. 12) Utinam abscondantur, qui vos coniurbant. Et denique quod his omnibus potius est, ipsius Christi Domini dictum: (Matt. 18 v. 17.) Qui Ecclesiam non audierit, sicut ibi sicut Ethnicus & Publicanus. Hæc, inquam, Apostolica monita & præcepta, si pro incolumitate ac spirituali bono totius Boëmiæ Regni publicè ac priuatim frequentius inculcassemus, quid eâ re peccassemus? Quod si omnia ea, quæ ad Catholicam fidem stabiliendam, à nobis facta enarrantur, vera essent, nunquid aliud fecissemus, quam quod Apostoli & Christus Dominus ipse erga Hæreticos faciendum præscriperunt? Nimis certè frigidus Catholicæ fidei Professor est, quisquis diuina & Apostolica instituta, quibus sartam teatamque esse voluerunt Catholicam Religionem, velut malefacta à se depellit: sed longe magis à Christiana pietate alienus, qui ea ipsa velut pudenda, & publico digno exilio crimina traducit.

Neque tamen, vel instituti nostri ratio, vel Principum Christianorum suprema dignitas patitur, vt de publicis Regni negotiis, deque officiis politi- cis, quæ quibus conferenda particulatim sint, leges modumue præscribamus, adeoque in publicam Regni administrationem nos ingeneramus nedum vt in uniuerso Regno, nostro nutu & judicio, gubernentur & transigantur omnia. Habent Principes politici suos in Regni administratione Consiliarios, quos in genere eis & fideles, & Catholicos non optare, utriusque tam fidei, quam Patriæ debitus amor prohibet: habemus nos nostra quæ institutum præscribit munera, & laborum exercitamenta, libros, Scholas, Xenodochia, Carceres, cathedras, Confessionalia, Templa. In his occupamur, in his opera nostra studiumque desudat; quod tantum temporis reliquum minimè facit, vt nos alienis curis & negotijs implicemus. Sed & consilia tamen in rebus ac quæstionibus conscientiæ dubijs expediendis, cum æternam animarum salutem concernant, vt inferioribus quibusq; nostro instituto, ac pro communi Christiani hominis officio, libenter impendimus, ita ipsis etiam Principibus, sivebvi usus est, denegare non possumus. Verùm vt hic in carcerem conjiciatur, alias opibus augeatur, iste ad dignitates euelhatur, aliis sua dignitate decipiatur, nostrum non est PARTICVLATIM procurare.

Et quanquam non negamus, per se loquendo, ac sicuti nulla peculiaria promissa vel conuenta obstant, Hæreticos ad fidem Catholicam profitendam, penis quibusdam etiam compelli licet posse: *Annon enim*, inquit Augusti.

D

Apolog. pro Societ. I E S V

nus, (Epist. 50. ad Bonif.) pertinet ad diligentiam pastoralem, etiam illas ones, que non violenter eruptæ, sed blandè leniterq; seductæ à grege, aberrauerint, & ab alienis cœperint possideri, ad ouile Dominicanum, si resistere voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus renocare? tamen in Boëmiâ à Catholicis Dominis, subditos Vtraquistas, quibus alioqui libertas fidei promissa, SOLIVS F IDEI CAVSA, pœna carceris, alioue suppicio mulctatos non credimus. Qui hoc potius exploratum habemus, eò malitiæ delapsos fuisse quosdam Vtraquistas, DD. Catholicorum subditos; vt si ob aliqua crima, pœnis debitibus afficerentur, mox, vt odium legitimis suis Dominis apud alterius Religionis Magnates conflarent, se Religionis causa id perppersos clamitarent: id quod pluribus exemplis testatum facere possemus, si nostri instituti esset, alios accusare potius, quam nos defendere. QVOD SI, VT ADUERSARIJ AIUNT, NOSTRO NVTY IN BOEMIA REGNO GESTA FVISSENT OMNIA, NEC IAM DD. STATVS SVB VTRAQVE REMPVBLICAM TVRBARENT; NEC RELIGIOSOS ET CATHOLICOS VI PREMERENT; NEQVE NOBIS IESVITIS IN EXILIVM ACTIS ADEO INSULTARENT.

Verùm hæc nimirum tribuunt diuinæ charitati & misericordiæ, quam erga verbum suum, inquiunt, & Status seu Personæ Vtraquisticas habet. Sed quas quælo, & quale verbum? An Lutheranorum? an Caluinistarum, an Pikharditarum, aut (qui his omnibus in Regno Boëmiæ antiquitatis iure potiores sunt) Hussitarum? Scilicet multiplex iam & aduersum sibi ipsi est verbum diuinum: diuisum est iam regnum Dei, vt pluribus & contrarijs ac contradicentibus sectis opem & patrocinium suum Deus præstet, vt mendacium protegat, hæreses promoueat, sectas diuersas tueatur. Quod si misericordiæ ac benignitatis diuinæ opus est, quod Vtraquistæ in Regno Boëmiæ etiamnum persistunt ac conseruantur; cur ipsimet Vtraquistæ recentiores, veteres illos ac saniores Vtraquistas ita sensim absunt, extinguunt, delent? Certè Hussius & Hussitæ veteres; sanctorum inuocationem; cultum & veneracionem sanctorum reliquiarum & imaginum; cælibatum fæcundum Monachorum, ac Monialium; septem nouæ legis Sacramenta; Sacrificium Missæ; Transubstantiationem panis & vini; Purgatorium; bonorum operum necessitatem ad salutem; processiones & peregrinationes sacras &c. aliaque quamplurima, ex Catholicæ Ecclesiæ fide & instituto defenderunt, quæ à recentioribus Vtraquistis prorsus rejiciuntur & damnantur. Sed quis non videt, inconsideratam potius eam, erga summam ac incorruptam Dei veritatem, maledicentiam esse, quam professionem diuinæ bonitatis & misericordiæ ad quam commendandam aptius dicere Aduersarij nil potuissent, quam quod Deus, iuxta Euangelicam Christi doctrinam, solem suum oriri facit super bonos & maiores; & pluit super iustos & iniustos. (Matth 5.v. 45.) In qua tamen ipsa diuinæ benigni-

C A P V T S E X T V M .

benignitatis commendatione, eosdem esse memores oportebat illius Apostoli moniti : (Rom. 2. v. 4.) *Existimas autem hoc, ô homo, qui indicas eos qui talia agunt, & facis ea, quia tu effugies iudicium Dei? an diuitias bonitatis eius, & patientiae, & longanimitatis contemnis, ignorans quoniam benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit?* secundum autem duritatem tuam & impœnitens cor thesauri. Zastibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet unicuique secundum opera ejus.

C A P V T V I .

Refellitur quintum & sextum caput accusacionis, contra Societatem, Quod insignia quæq; bona ad se trahere, & seculari administrationi se ingerere soleat.

QVINTUM & sextum Accusationis caput erat: *Iesuitas Templariorum exemplum secutos, insignia quæq; bona seu possessiones ad se attrahere; atq; administrationi seculari in omnibus angulis sese ingerere consueuisse.* Sed quām falsum sit vtrumq; ex sequenti informatione patescat. Nam quod ad bona seu possessiones attinet, quas in Boēnia Regno possidebamus, res ita se habet. Collegia vniuersim erant quinque. In his Pragense potissimum, præter prædium quoddam, ex quo panis ad Collegii sustentationem petebatur, & dimidium pagum à Sua Cæs. Mt pro Collegii itidem fundatione attributum, bona alia non possidebat. Collegium Glacense (quod tamen extra Bohemiæ Regnū nonnulli collocant) fundationis loco, jam ante viginti quatuor annos à S. C. M. Rudolpho II. summi Pontificis autoritate & legitimo consensu interueniente, sine ullo ipsius Regni præiudicio, acceperat Monasterium quodam. Reliquaria collegia, exceptis prædiolis singulis, quæ Chomotouiense & Nouodomense vendicabant, possessiones nullas penitus habebant. Neque anni redditus omnium istorum Collegiorum, (in quibus tamen præter hospites è Societate nostra ad centum septuaginta Personas alebantur, vniuersim decem millia aureorum excedebant; idq; adeo cum exiguo fœnore, vt nullum ferè esset Collegium, quod non ære alieno satis magno premeretur. Et hæc scilicet sunt bona, hæc possessiones, istæ diuitiae, quæ cum Templariorū opibus comparentur: qui amplissimas olim facultates & oppida inter Christianos vbi- que terrarum quam plurima possidebant, ad cō ut eorum redditus integris et-

Apolog. pro Societ. I E S V

iam exercitibus conscribendis bellisque gerendis sufficerent. Miramur potius, cur DD. Status Sub Vtraque, Iesuitas non potius contulerint cum antiquis Ecclesiasticis Boëmis; qui tertiam olim Regni partem possedisse feruntur; ET IAM EX VARIA HÆRESEON AC HÆRETICORVM VASTATIONE, VIX HABENT, VNDE VITAM MONESTE SVSTENTENT. Certè Boemorum erat olim hæc præclara laus, Templa ac Monasteria magnifica condere & fundare; quæ à Nouatoribus postea turpiter sunt destructa: Illi seruos Dei, qui diuinis laudibus diu noctuque incumberent, liberaliter alebant & fouebant; hi OCCIDVNT, MACTANT, PROSCRIBVNT: illi bona Religiosorum auxerunt, isti diripiunt: quo compendio, ipsi viderint; cum experientia ipsa testetur, bona Ecclesiastica secularium opibus iniquè adiecta cumulum minimè augere, sed potius tinearum instar exedere, ac in dies magis magisque absumere; ita ut ijs tertius vix vnquam latus gaudeat hæres. Eant modò, & pergant, quando ita volunt, liuidi, nostræ tenuitati inuidere; NOS VERO POTIVS OPTAMVS, VT CÆTERI QVI-QVE RELIGIOSI AC ECCLESIASTICI SVA IN BOEMIAE REGNO BONA ALIQVANDO RECUPERENT: non dubitaremus, ex eorum abundantia nostram etiam quandoque egestatem subleuatum iri. Quòd si Societati nostræ adeo cordi esset, terrenis bonis cumulandis studere, tum certè nec ordinario successionis Iuri, in bonis eorum, qui nostro Instituto addicuntur, renuntiasset; nec adeò seuerè cauisset, vt omnes, qui sub Obedientia sunt Societatis, meminerint, se gratis dare debere, qua gratis acceperant; nec postulando, nec admittendo stipendum vel Eleemosynas villas, quibus Missæ vel Confessiones, vel prædications, vel quodvis aliud Officium ex iis, qua Societas iuxta nostrum institutum exercere potest, compensari videatur; ut sic maiori cum libertate possit, & proximorum edificatione, in diuino seruitio procedere. (Part.6. cap.2. §.7. & in Exam.c.1. §.3. & sum. const. Reg 27.)

Quod ad alteram accusationem attinet, quasi nos administrationi seculari in omnibus angulis ingerere soliti fuerimus, certum nobis est, ita attestante, non solum conscientiâ nostrâ, sed ipso etiam seculari ac supremo quem res hæc concernit, Magistratu; nobis ea re iniuriam fieri. Id enim nobis Constitutiones nostræ grauissimè inhibent his verbis: (Cong. Gen.5. Can. XII.) Ut ab omni specie mali abstineamus; & querelis etiam ex falsis suspiciens prouenientibus, quoad fieri potest, occurratur; precipitur nostris omnibus in Virtute sanctæ Obedientia, & sub pœna inkabilitatis ad quævis officia ac dignitates, seu Prelationes, vocisq; tum actiua quæmpassiuæ priuatione, ne quispiam Publicis & Secularibus Principum negotiis quaad rationem Status, ut vocant, pertinent, ullaratione se immiscere, nec etiam quantumuis, per quoscunq; requisitus, aut rogatus, eiusmodi res politicas tractandi curam suscipere audeat, vel presumat. Idq; seriò commen-

C A P V T S E X T V M .

commendatum superioribus , ne permittant nostros iis rebus ullo modo implicari ;
Et si quos ad ea propenos animaduerterent , eos loco mutandos , quam primum pro-
curent , si alicubi eis occasio vel periculum se eiusmodi implicationibus irretien-
di esset . Enquantâ hæc feueritate nostro sint instituto interdicta ; adeo ut
quæ alijs Religiosorum ordinibus , hoc in genere , laudi quandoque dari pos-
sunt , nobis penitus sint inconcessa ; nec ferè sit quicquam aliud , quod tam a-
cerba animaduersione castigetur . Quod si tamen etiam ab aliquo PRO-
FESS I O N I S nostræ OBLITI O tale quodpiam fuisset attentatum , quod non
credimus ; nunquid ideo totus ordo , totque alij innocentes , qui ne quid si-
mile fieret , pro viribus obfistebant , rei agentur , & quasi ab viiius Iudæ prodi-
toris crimen , totum A P O S T O L O R V M Collegium erit plectendum ? Sed
satis scimus , vnde vetus hæc in Societatem calumnia prodeat . Sciunt nimi-
rum æmuli nostri , & liuidis oculis palam intuentur , Magnates aliquando Ca-
tholicos & Principes nostris Confessarijs vti : à nobis etiam subinde ; tum pro
eiusdem seu consimilis officij ratione , tum etiam honoris ac grati animi causâ ,
si præsertim Fundatores sint , aut præclarati Societatis Collegiorumue Benefa-
ctores , à nobis visitari : Vident ab ijs etiam vicissim siue N O S T R I T E M P O-
R A L I S C O M M O D I , siue spiritualis eorum solatij causâ , atque etiam pro a-
more ac benevolentia , qua nos prosequantur , Collegia nostra identidem vi-
sitari . Sed neque negamus , pro communi ratione Instituti nostri , quæ nos
omnibus adstrictos esse profitemur ; subinde eos in rebus ad conscientiam &
salutem animæ spectantibus , A N O B I S C O N S I L I I S D I R I G I , spirituali-
bus institutionibus & monitis informari , vt conscientias suas illæfas tueantur ;
vt quod Deo , ac proximo , subditisue suis naturali ac diuino iure debent , obse-
quia & officium , non negligant ; V T Q V A N T V M F A S E S T , P V B L I C V M
F I D E I A C R E L I G I O N I S N E G O T I V M P R O M O V E A N T . Hæc nimi-
rum , cordolum Aduersarijs nostris creant , & quia cuperent à nobis esse quām
alienissima , in calumniam trahunt ; quasi hoc sit administrationi seculari se
ingerere . Verūm grauissimè errant ; nisi forte administrationi seculari se se
etiam ingessit S. Iohannes , (Luc 3. v. 19.) quando corripuit Herodem de Her-
odiade , uxore Fratris sui , & de omnibus malis , quæ fecit Herodes : aut quando i-
dem Iohannes (Matth. 14. v. 3. Marc 6. v. 17. Luc 3. v. 12.) interrogatus ali-
quando tūm à Publicanis , tūm à militibus , quo facto opus , vt vitam æternam
consequerentur ; illis quidem præcepit , ne amplius , quām quod constitutum esset
(tributo exigendo) facerent ; his autem , Neminem , inquit , concutiatis , neq;
calumniam faciatis : Et contenti estote stipendiis vestris . Sed neque S. Paulus
Apostolus vtique se administrationi seculari immiscuit , quando coram Præfi-
de Felice , eiusque vxore Drusilla , (Act. 24. v. 25.) disputauit de Iustitiâ & Ca-
stitate , & iudicio futuro ; adeo , vt tremefactus etiam Felix abscederet . Quod

D 3

Apologetica pro Societate Jesu

si idem Apostolus, (Rom. i. v. 14. i. Cor. 9. v. 22.) omnibus se debitorem esse professus est, Si omnibus omnia factus est, ut omnes faceret saluos; cur accusatur Societas nostra, quod Principum etiam Personarum, qui Regni & Reip. gubernandæ præfunt, spiritualem directionem & institutionem, postulata sunt. quibus tanto magis nos obligatos esse sentimus, quanto & ab ijs maiora in nos beneficia profecta; & illi pro suæ personæ & dignitatis excellentia, ad commune bonum spirituale, plus momenti adferre possunt.

C A P V T VII.

*Refellitur octauum accusationis caput, Quod
peruersæ Iesuitarum technæ contestat & fi-
ant externis etiam exemplis
Galliae, Angliae, Hun-
gariae, Venetia-
rum, Belgij.*

Non contenti Domini Status Sub Vtraque, falsis ex suo Regno petitis domique natis accusationibus Iesuitas lacestere, insuper etiam subsidij loco externas aduocant; nec alias, quam quas hactenus omnes, qui Societatem nostram scriptis sibi impugnandam suscepereunt, Hæretici nobis obiectarunt. Quas quia saepius jam nostri solideque refutarunt, nil opus est hoc loco prolixius retractare: Satis fuerit, innocentiae Societatis capita & momenta quam breuissime insinuare. Nam quod ad Galliam attinet, licet elapsis superioribus annis, non leuibus in eo Regno motibus ac procellis Societas nostra fuerit iactata: is tamen perturbationum omnium exitus fuit, qui & Societatis innocentiam abundè testimoniū redderet, & priorum temporum ærumnas admirabili felicitate affatim compensaret. Accusabamus perduellionis ac particidij Regibus aut intentati, aut illati. Sed innocentiam nostram publicè ac priuatim, dictis & scriptis amplissimisque rescriptis, & quod amplius est, factis ipsis, ac Regiæ in nos munificentia & benignitatis documentis luculentissimis vindicarunt ac defenderunt ij ipsi Reges Christianissimi, Henricus IV. & Ludouicus XIII. quorum vitæ, aut aucto sanguini insidiati malignissimè ferebamur. (*Possuin, in app. item Becan. de fid. hæret. scr. q. 7 n. 13.*) Hi enim non solum Societatem nostram, anteā temporum iniquitate, non ullius criminis causâ exulantem, denuo in Regnum reuocarunt, in eoque decretis suis

C A P V T S E P T I M V M .

suis stabilierunt, facultare amplissima concessa, vt nobis in vniuerso, quoquo nos vocari contingere, Regno, liberè & paccatè viuere fas esset; sed etiam ipsi sumptu Regio noua Collegia in eodem Regno ædificarunt, fundarunt, & dotarunt. Ipsi publicis decretis & Regia authoritate Societatem non solum ab impositis criminibus liberam pronuntiarunt, sed eam etiam singularibus encomijs cohonestarunt & ornarunt, vtpote *subditis suis educatione filiorum ad pietatem, iuncto simul bonarum literarum studio, cum primis gratam & utillem: fibig adeo probatam, ut ipsorum manibus proprium etiam (ipsius Henrici Magni Regis defuncti) cor, incomparabile utiq, summi amoris monumentum, deponi uterq, voluerint.* (*Apolog. Iohan. Argent. cap. 10.*) His accedunt publicorum Iudiciorum sententiæ, plurium Ciuitatem & Rerum publicarum honestissima de nobis iudicia, Reuerendissimorumque Præsulum encomia: In quibus qui rebus omnibus gestis proximus aderat, Parisiensis Episcopus, non solum nos à calumnijs eiusmodi penitus immunes, sed etiam Societatem nostram, cum propter doctrinam, tum propter piam vitam Ecclesiæ Dei maximè utilem, & Regno Galliæ valde proficuam publicis literis testatus est (*Apol. Iohan. Argent. ibid.*) Quæ omnia quia editis plurium libris & Apologijs, vario omnium prope linguarum idiomate conscriptis, iam saepius ob omnium oculos posita fuere, nil opus est h̄ic particulatim referre (*Card. Bellar. Iohan. Argen. Jacob. Gretz. Ludou. Rietinom. Petr. Cotton. Andr. Eudrem. Iohan. in confut. Anticotton.*) Vnicas solummodo ipsius Henrici IV. Christianissimi Regis literas, quas ad subditos quidem suos, sed Religionis professione Vtraquistas, atque à Catholica fide quam maxime alienos dedit, nunquam hactenus, quod constet, Latine editas subiungemus. (*Respon. apologeti: Gallicè edita contra Anticottonum*) Sic enim scripsit ad Rupellenses Anno M. D C. VI. 17. Sept. *Cari & dilecti, cum experti simus in diuersis Ciuitatibus Regni nostri, probitatem & modestiam Patrum Jesuitarum, qui in suis moribus, doctrina & communiconversatione ostendunt, nihil se habere ante oculos aliud, præter honorem Dei, iudicamus expedire, mittere ad Ciuitatem nostram Roschellensem P. Sequiram Concionatorem dictæ Societatis, ornatum omnibus qualitatibus, qua possunt reddere dignum hoc munere.. Ita Rex Christianissimus ad Rupellenses, Vtraquistæ Religionis professione Dominis Boëmiæ Statibus Sub Vtraque haud dissimiles. Quod si ipsam præsentem Regni Galliæ faciem intueamur, inueniemus omnes Aduersariorum calumnias in fumum abiisse, imò quia fumus erant: quasi leui vento dissipatas prorsus & deletas. Etenim fieri quidem aliquando pot. st, vt innocentes etiam ipsi maleuolorum calumnijs oppressi exulent, attamen, vttam insigniter flagitosi, perduellionisque ac parricidiorum regiorum rei, non solum in Regno tolerentur, sed etiam illic foueantur, ornentur, ac propagentur, vti Societatem nostram, diuina in primis gratia, ac deinde bonorum.*

Apolog. pro Societ. I E S V

bonorum fauore & liberalitate aspirante, in Gallijs quotidiè magis magisque ornari ac propagati conspicimus, fieri nulla omnino ratione potest. Quod si forte Aduersarij nostri noua eiuscmodi hactenus non intellexerunt, facile est, vt à nobis hīc obiter referentibus discant. Præter numerum enim Collegiorum, qui illic indies augescit, integer nec dum elapsus est annus, ex quo Christianissimus Galliæ Rex Ludouicus XIII. Societati nostræ in ipsa Parisiensi Vrbe, loco ad omnium prope inuidiam exposito, amplissimam potestatem fecit, vt in Collegio nostro publicis Scholis apertis, omnes Disciplinas à Religiosa professione non alienas, etiam Philosophicas, & Theologicas, libere deinceps ac publicè profiteri posset. Et scilicet Parlamenta, Curiæ, Principes, Prælati, Reges, Regnumque totum Franciæ, adeò profundo tenebantur lethargo, ne tam pestilens malum suis humeris incumbens, non solùm non depellerent, sed tuerentur ac fouverent? Ex quibus omnibus manifestè patet, acta Regni Galliæ, si ex æquo omnia expendantur, tantum abesse, vt Societatis honorem ac bonam famam dehonestent, vt eius innocentiam ac laudes celebriores multo reddant, quam antea vñquam fuerint. Neq; verò nobis ex Aduersariorum proscriptione latiorem euentum optare possumus, quam qui Societati in Gallia post exilium perpessum diuina benignitate obtigit.

Ex Anglia verò haud scio quid nobis Aduersarij exprobare possint, nisi carceres, equulea, patibula, enses, rotas, ignes, quibus vti alij quam plurimi, ita ex nostris non pauci gloriofissimi Martyres, pro Catholica fide & Religione variè & crudeliter excarnificati fuerunt; quos idcirco velut decora & ornamenta, imo præsidia ordinis nostri veneramur, colimus, exosculamur. Eant Aduersarii, quò volunt; qua velint nece occumbant; etiam ad Indos abeant, vthonestè obeant. Nisi hostilitate deposita, nobiscum in fidei Societate conspirent tam gloria morte nunquam defungentur. **NEQUE GARNETI ACTA ALIVD, QVAM INNOCENTIAM SPIRAN**, si non ab hostili, sed fida manu scripta legantur. *Vide Apolog. Eudamon. Ioannis pro Garneto.*

Sed nec ex Hungaria & Transyluania aliud, quam veræ fidei ac Catholice Religionis odium, non Iesuitas magis, quam cæteros etiam Ecclesiasticos vniuersos fecit extorres; cum illi ipsi, qui nos inde suo edicto excedere postremò iusserunt, publico testimonio palam testatum fecerint, *Patres Societatis Iesu, et bonos, & morum integritate graues viros, ex suis Collegiis bonisq., non ob ullam delictum, aut alicuius vitium, verùm ad instantiam Romanae & Catholice fidei contrariam opinionem sequentium esse turbatos, exclusos, & in alia loca demigrare coactus.* *Ioannes Argent. Apol: pro Societate c. 12. § 13.* Hæc quamdiu nobis obiciunt Aduersarii, Deo gratias agimus, planè persuasi, maiorem nobis honorem accidere nullum posse, quam si vel ab ipsis hostibus testatum fiat, Nostros pro fide & Catholica Religione, exilia mortemq. fuisse perpessos,

C A P V T S E P T I M V M.

Venetiis ac è Venetorum Ditione nemo nos exturbauit **I N V I T O S**. Deobedientia summo Pontifici præstanda agebatur. Hic Societati nostræ ab eodem summo Pontifice S. D. N. Paulo V. erat iniunctum, vt ni DD. Veneti in propositis causis debitum sibi præstarent obsequium, à sacris cessaret. Fecit Societas, quod erat imperatum, & summo Ecclesiæ Capiti, cui nos ipsum institutum arctiori obstringebat voti vinculo, debitum præstitit obsequium. Hinc à Dominis Venetis iussa fuit excedere. Quibus si contra Pontificis iussum obtemperare voluisset, eorumque causam, ac, vt existimabant, honorem, diuinis officiis celebrandis tutari, næ illi non solum eam, in sua ditione, vti alios Religiosorum ordines, libentissimè retinuissent, sed nouis etiam insuper honoribus auxissent & ornassent. Itaque nec è Veneta ditione nos aliud, quam Religiosi instituti ratio, **E T F I D E L I T A S S V M M O P O N T I F I C I D E B I T A F E C I T E X T O R R E S**. Nec tamen dubitamus, quin ipsa etiam aliquando Illustrissima Respublica Veneta, si deposita pristina animi commotione, & publicum Reipub. commodum, & Societatis nostre innocentiam diligentius expenderit, Galliæ exemplum secuta, nostros postliminio ad suam ditionem sit reuocatura, suisq. Collegiis benignè restitutura. Sin minus; fiat voluntas Dei, qui est Rex Regum & Dominus Dominantium; à quo omnes pariter, vti salutem æternam, ita iudicium iustum expectamus.

Ex Belgio contra Societatem quid proferre Aduersarij possint, nobis non honorificum, nescimus: nisi forte vanissima, & putidissima illa mendacia, quorum vel ipsos etiam Authores, licet occultos & nunquam apertè in theatrum progressos, extremè pudeat; *Schond. sica Trag. erar. Becan. &c.* Publicis & authenticis testimentiis Magistratum, ijsipsis in locis, vbi ea à nobis probra contracta ferebantur, euidenter conuicta: non alia prorsus ratione, quam vel ab ipsis etiam Dominis Boëmis Religionem Sub Vtraque profitentibus, aut saltem quibusdam eorum Primoribus, vanus ille & famosus rumor, libellusq. perniciosus, in Boëmia contra Reuerendos, vt aiunt, Pares Societatis Iesu sparsus, quasi in eorum Collegio Pragæ maximus apparatus bellicus, cum non contemnda manu Militum, in Patria detrimentum occulè fuisse congestus & congregatus, publico & authentico instrumento, non minus efficaciter, quam sincerè & candidè de mendacio conuictus fuit. *Vide apol. Iohan. Argen. pro Societate cap. 14.*

Eant igitur modò, & pergent Aduersarij, nobis isthæc objicere. Tam molles & effæminati per Dei gratiam nec dum sunt Iesuitæ, vt exilia, contumelias, carceres, mortes, **P R O C A T H O L I C A C H R I S T I F I D E , E T O B E D I E N T I A S V M M O P O N T I F I C I D E B I T A**, si necessitas ferat, tolerare recusemus; nec tam væcordes, vt hæc tolerata probro ducamus, nec tam ingrati, quin Deum pro his omnibus donis ac bonis suis honorificemus & laudemus in se-

E

Apolog. pro Societ. I E S V

cula, quia fecit nobis *um misericordiam suam*, & dignos nos fecit adoptione in partem fortis Sanctorum, quæ est bonum agere, & malum pati. (Ad Coloss. I. c. v. 12.)

C A P V T V I I I .

Respondetur ad nonum & decimum Accusationis caput, quod Iesuitæ litteris Maiestatis suum pondus ac momentum, facto, interpretatione, ac iudicio adimere tentauerint, &c.

AD hæc tria nimirum puncta reuocantur ea, quæ à Dominis Boëmiz Statibus Sub Vtraque, circa Maiestatis literas obiecta nobis fuisse, superius capite. I. notauimus. Primum enim reprehendunt nos, quod non obstantibus Maiestatis literis, à gloriose memoriae Cæsare Rudolfo concessis; nec non inita, & à Sacra Cæsarea Maiestate confirmata super eadem re conuentione, partem Sub Utraq, in Concionibus & scriptis audacter scommatis prosciderimus. Verum nec isthinc particulatim exprimunt, quando, à quibus, & quænam eiusmodi scommata in eos iactata fuerint. Nec in mentem nobis venire potest aliud, quam ipsos hic ruitum renouare suum voluisse dolorem, quem ex Hæreticorum appellatione eos percepisse, nulla tamen à nobis iniuria interrogata, capite quinto demonstrauimus; ut proinde nec hic opus sit diutius immorari: quando per se liquidum est, nullis Maiestatis literis cautum fuisse, NEC CAVERI A DEO POTVISSE, QVIN HÆRETICI APPELLENTVR ij, qui post fidei Sacramentum suscepimus, Catholice Ecclesiæ fidem pertinaciter respuunt.

Quoad sinistram literarum Maiestatis interpretationem, maiori scilicet vi premere nos sibi videntur. Aiunt enim, eas à nobis partialiter & sinistre fuisse explicatas, quasi ad subditos S. Cæs. Maiestatis Camero, & Monasteriorum, siue Ecclesiasticorum, itemq, Statuum Sub Una, minimè extenderentur. Verum etsi nobis conscientia minimè sumus, nostrum aliquem interpretandis ex professo Maiestatis literis suum quandoque iudicium interponere voluisse; cum id ne querebus nostris disponendis, aut regendis subditis (quos in Boemia paucissimos habuimus) necessarium esset: neque animo satis constitut, an exemplar vllum earum literarum in aliquod Collegiorum nostrorum illatum unquam fuerit: Attamen, vt aliquid hanc re ab aliquo nostrorum factum demus, ac in

cam

C A P V T O C T A V V M .

eam planè sententiam, quam Domini Status Sub Vtraque expresserunt, interpretationem adhibitam, vltro concedamus; iam ideo tota Societas in Boëmia peccatum publica proscriptione dignum incurisset? Primum quidem certè, etiamsi re ipsa falsa & sinistra ea fuisset interpretatio, paucorum priuatum is error erat, non communi innocentum supplicio expiandus; sed communi iuris ordine, & cognitâ causâ, coram legitimo Magistratu examinandus atque iudicandus; ad quem pertinet, publica autoritate dubium legis sensum interpretari; cui proinde ipsi etiam Status Sub Vtraque (cùm in ea controuersia pars tantum esset, non Iudex) suam quoque interpretationem, ac ea de re iudicium, non minus, quam Iesuitæ subjicere debebant. Sed et si coram legitimo etiam Iudice, causâ cognitâ, deprehensum ac iudicatum fuisset, interpretationem illam, edito decreto consonam non fuisse; non facile tam acerbus erit quisquam Iudex, vt priuatam interpretationem dubij iuris, viris doctis nullo iure alioqui prohibitam, mox ipsius etiam Interpretis exilio, aut villa pœna grauiore vindicandam statuat. Sexcentæ enim facile vtriusq. iuris peritorum, ac Doctorum virorum interpretationes, variorum è iure capitum, ab ipso iure ac intentione legum re ipsa aberrantes, dictis & scriptis, librisque editis, priuatis ac publicè circumferuntur, ac quotidie proclamantur; quas tamen nemo hactenus acerbiori eiusmodi pœna castigandas censuit. Alioqui vñ iuris consultis, vñ etiam Theologis, si interpretationes Canonum ac Legum sinistræ omnes in tantum Interpretum damnum redundare iubeantur. Denique verò quod potissimum est, non probant Domini Status Sub Vtraq; nec probarunt hactenus, eam interpretationem aut à verbis legis, aut à mente legislatoris esse alienam. Primum, quia sententia Dominorum Statuum Sub Vtraque in Maiestatis literis, ipsis Boëmiæ Statibus concessis, nusquam exprimitur; cum tamen ex iuris decreto, & communi ac certa Doctorum sententia, priuilegia in præiudicium tertij vergentia, strctè interpretanda, nec argumentatione, seu per consequentiam sint extendenda. (*Iuxta regulam iuris 15. & 28. in 6. & capitulum, cum dilectus de consuetudinibus.*) Deinde ratio ipsa dictat Regem ac Status Catholicos, nisi id apertè exprimerent, tam manifestum sibi præiudicium creare nequaquam voluisse, vt Sub Vtraque communicantibus liberum esset, fundos ipsorum etiam Catholicorum Dominorum, seu Ecclesiasticorum, siue Secularium, promiscuè sibi depositere & occupare, ac in ijs Ecclesiæ Vtraquisticæ Religionis suo arbitratu ædificare; ac interim Dominis Catholicis nullum ex ea re emolummentum, seu compensationem reciprocam æqualem percipere, integrum esset. Postremò ipsi Domini Status Sub Vtraque in sua Apologia expressè fatentur, ab ipsamet Cæsarea Maiestate literas illas Maiestatis non ita fuisse explicatas, quemadmodum ipsi exoptauerant. Inter alia enim aiunt, Sacram Cæsaream Maiestatem,

Apolog. pro Societ. I E S V

perscriptis literis, hoc etiam grauiter Statibus Sub Vtraque exprobrasse: plura ab ipsis, quam literæ Maiestatis, & conuentio inter partes Sub Vna & Sub Vtraginita, concederent, attentari; ac in specie etiam rescripsisse, ea, quæ circa duo Tempa (ab Vtraquistis in Catholicorum fundo erecta) & circa punitionem proteruorum subditorum Monasterij Braumouiensis contigerunt, legitimè Sacr. Cæsareæ Maiestatis mandato facta fuisse. Ut quid ergo Domini Status, ipsi quidem non Iudices, sed pars tantum in hac causa priuatam Iesuitarum interpretationem carpunt, & exilio dignam iudicant, quam ipsimet voluntati ac Iudicio supremi Legislatoris consonam, licet inuiti, profitentur? Taceo, QVOD MAIESTATIS LITERÆ NON NISI PER VIM, A CÆS. RUDOLPHO AVGUSTÆ MEMORIÆ PRINCIPÆ, FVERVNT EXTORTÆ, vt capite tertio dictum, NEC AB OMNIBVS IIS SVBSCRIPTÆ, QVRVM INTERERAT, VT IPSIMET IN SVA Apologia quiritantur. Nec alia erat ratio CONVENTIONIS, quam Aduersarij inter Status Sub Vna & Sub Vtraque initam iactitant. VIDEBATVR illa quidem publicam SPECTARE PACEM ac tranquillitatem; SED re ipsa NON COLLINEABAT ALIÒ, QVAM VT Sub Vtraque communicantibus LIBERVUM ESSET CATHOLICOS Sacerdotes a suis COLLATVRIS, seu beneficijs AMOVERE; Catholicis verò ex aduerso idem fas non esset: quod quam æquabili constet iure, erga eos præseitum, qui in Boëmia Regno ius antea nullum habebant (Pikarditas dico & Caluinistas) quis non videt?

Venio nunc ad tertiam accusationis huius partem. Aiunt enim, nos nostro etiam iudicio, Maiestatis literis plurimum detraxisse, ipsamq; dignitatem & autoritatem Regiam in Boëmia Regno extenuasse, palam affirmando, Regiam Maiestatem, nobis, inquiunt, Statibus fidelibus subditis suis, eas Maiestatis literas in causa Religionis, sine facultate Episcopi Romani concedere non potuisse: cum tamen ille nec in Nos statu, multo minus in Regem & Dominum nostrum, ius ullum & dominium habeat.

Sed parcant nobis quæso Domini Status Sub Vtraque, & patienter nostram hac de resententiam audiant. Non disputamus, quid Augustissimus Imperator Rudolphus, celeberrimæ memoriæ Princeps, EO NECESSITATIS ARTICVLLO, DVM A DOMINIS STATIBVS SVB VTRAQUE VIOLENTA MANV VNDIQVE OBSESSVS TENERETVR, AD EXTORQVENDAS MAIESTATIS LITERAS, OB MAIVS MALVM EVITANDVM, indulgere ac permittere potuerit; nec putamus, quenquam è nostris hac de re, cum his præcisè circumstantiis, rem sibi discutiendam sumpsisse. At si dñe ipsa per se, & seclusis eiusmodi circumstantiis loquamur, ID GENVS CAVSAS, RELIGIONEM CONCERNENTES, IN PRIMIS AD IPSVM ROMANVM PONTIFICEM, VELVTI SV-

PREMVM

C A P V T O C T A V V M .

PREMVM IN TERRIS ECCLESIAE, ET CAVSARVM RELIGIO-
NIS MODERATOREM ET IUDICEM, PERTINERE; ADEO VT
SINE EIVS CONSENSV PUBLICVS RELIGIONIS STATVS NVS-
QVAM SIT IMMVTANDVS. Vt cap. 4. fusiis dictum. Nam
quemadmodum Principes politici, æquo animo non ferrent, si causas merè
politicas in eorum ditionibus Ecclesiastici Præsules diiudicandas iniussi sume-
rent; vt si vbi NULLVM etiam est peccati periculū, rebus vendendis & emen-
dis certa pretia destinarent; si contractuum ciuilium litteras sua authoritate
& sigillo expedirent; si monetis publicis pondus & figuram præfigerent; si
denique aliis rebus mere ciuibus sua authoritate constituendis, se se interpo-
nerent: ITA MVLTO MINVS FAS EST MAGISTRATVI SÆCVLA-
RI, DE CAVSIS RELIGIONIS AVT RELIGIONEM CONCER-
NENTIBVS, SOLA SVA AVTHORITATE QVICQVAM CONSTI-
TVERE, AVT IN ILLIS QVIPPIAM INNOVARE. HVIUS ENIM
REI DISPOSITIO AD SVPREMVM IUDICIVM, AD ROMANVM
PONTIFICEM, SINE CONTROVERSIA PERTINET. Et verò
tantùm abest, vt Augustissimus Imperator hodiè, aliique olim verè Christia-
ni Imperatores, eam Ecclesiæ ac Ecclesiasticorum præsulum, ipsiusque adeo
Romani Pontificis spiritualem potestatē aut ignorauerint aut detrectaverint,
vt potius tam ipsi, quam sanctissimi & antiquissimi Ecclesiæ Præsules, eam pa-
lam ac reuerenter professi fuerint. Sic enim Imperator Constantinus ad E-
piscopos vniuersim ait: *Ruffin. lib. 10. Hist. c. 2.* Deus vos constituit Sacer-
dotes, & potestatem vobis dedit de nobis quoq; iudicandi; & ideo nos à vobis rectè
judicamur, vos autem non potestis ab hominibus judicari. Eodem modo
Theodosius & Valentinianus Christiani Imperatores epistola ad Synodum E-
phesinam missa, contestati sunt, illicitum esse, eum, qui non sit ex ordine sanctis-
fimorum Episcoporum, Ecclesiasticis intermiscerit tractatibus. Rursum Ho-
norius in epistola ad Arcadium Orientis Principem: *Ad illos (Episcopos) di-
uinorum rerum interpretatio, ad nos religionis spectat obsequium.* Sed & Iu-
stinianus in Authentica constit. 123. *Si Ecclesiasticum negotium sit, nullam
communionem habento ciuiles Magistratus cum ea disceptatione; sed religiosissimi
Episcopi secundum sacros canones finem imponunto.* Similia habet Basilius Im-
perator in orat. quam habuit in octaua synodo. Egregiè verò S. Ambro-
sius: *Epist. 32.* *Quid honorificentius, inquit, quam ut Imperator Ecclesiæ Fi-
lius esse dedicatur? quod cum dicitur, sine peccato dicitur. Imperator enim bonus
intra Ecclesiam, non supra Ecclesiam est. Bonus enim Imperator querit auxilium
Ecclesiæ, non refutat.* Et rursum idem Ambrosius ad Imperatorem ipsum:
Epist. 33. *Noli te grauare, inquit, Imperator, ut putas te in ea, quæ diuina
sunt, imperiale jus habere. Noli te extollere; sed si vis diuini imperare, esto Deo*

Apolog. pro Societ. Iesu

Subditus. Scriptum est; Quæ Dei Deo; quæ Cæsari Cæsari. Ad Imperatorem pacem pertinet; ad Sacerdotem Ecclesiæ. Publicorum illi munus commissum est, non sacrorum. Denique planissimè Ioannes Papa VIII. (Distinct. 96. can. 11.) Si Imperator, inquit, Catholicus est (quod salua pace ipsius dixerim) Filius est, non Praefectus Ecclesiæ: quod ad religionem competit, discere ei conuenit, non docere. Habet priuilegia sua potestatis, quæ administrandis legibus publicis diuinitus consecutus est, ut eius beneficiis non ingratus contra dispositionem cœlestis ordinis nil usurpet. Ad sacerdotes enim Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non ad seculi potestates: quas, si fideles sunt, Ecclesiæ sua Sacerdotibus voluit esse subiectas. Non sibi vindictet alienum ius & ministerium, quod alteri deputatum est; nec contra eum tendat abrumpi, à quo omnia constituta sunt. Absit ergo à Christiano & Catholico Principe tam grauis ac periculosi erroris assensus, ut sibi persuadeat, Romanum Pontificem in se, quoad causas Religionis jus nullum habere: immo si vere ouis Christi est; ignorare totius ouilis Dominici supremum pastorem non potest; nec eius in causis animæ salutem concernientibus justum imperium detrectare.

Atenim, (inquiunt Domini Status Sub Vtraque) Romanum Pontificem in se quidem certe jus ac potestatem nullam habere; quando scilicet eum pro communi suæ Religionis instituto minimè agnoscant. Sed & huc manifestè errant. OMNES ENIM NON TANTVM FIDELES AC ORTHODOXI, SED ETIAM HÆRETICI ATQVE APOSTATÆ QVI CVNQVE, QUI SVSCEPTO BAPTISMI SACRAMENTO, FIDEM CHRISTIANAM SEMEL PROFESSI SVNT, nolint velint, IURISDICTIONI Ecclesiæ, IPSIVSQVE ADEO ROMANI PONTIFICIS, quem caput Ecclesiæ ab ipso Christo constitutum fuisse supra c. 4. demonstrauimus, SINE CONTROVERSIA SUBIICIVNTVR. Ut quid enim alias Apostolus (1. Tim. 1. v. 20.) *Hymeneum & Alexandrum* (qui conscientiam bonum repellentes circa fidem nunfragauerant (lata excommunicatio-sententia) tradidit Sathanæ, ut dicant non blasphemare: Si in eos potest ut nullam Ecclesia habebat? Cur idem S. Apostolus. (Gal. 1. v. 9) *Anathema esse jubete eum, si quis euangelizaverit præter id, quod acceperat?* Cur idem adeo disertè optat, (Gal. 1. v. 12.) ut abscondantur, (lata videlicet excommunicatio-sententia) qui falsa doctrina fratres conturbant. Sed & omnium Gentium moribus repugnat, ut fugitiuus seruus à Domino, quod temerè respuit, eo ipso statim sit liber; ut transfuga ad hostem miles delerti Ducis auctoritate ac potestate non teneatur; ut perfidus juramentiviolator, ipsius juramenti vinculo non adstringatur. ITA ERGO NEC HÆRETICI AVT IN FIDE ERRANTES, esto hoc sibi ipsius temerè iudicium fingant, AB ECCLESIA CATHOLICA E IURISDICTIONE IMMUNES SVNT; quin

C A P V T O C T A V V M .

quin imò propter hanc ipsam Iudicij temeritatem ac peruersæ voluntatis proteruiam, meritò ab Ecclesia, TVM COMMVN I VRE, TVM REPETITA QVOTANNIS PVBLICA SENTENTIA, EXCOMMVNICATIÖNIS VINCVL O INNODANTVR. (*Cap. ad abolendam, de hereticis, & in bulla Cœna Domini.*) NOLINT VELINT ERGO, IPSI ETIAM DOMINI STATVS, QVANTVMVIS A CATHOLICA RELIGIONE ALIENI, RØMANI PONTIFICIS SPIRITUALI POTESTATI IURISDICTIONI SVBIICIVNTVR, NEC EAM IPSI RESPVERE AVT SVBTERFVGERE IVRE VNQVAM POSSVNT.

Atque hæc habuimus breuiter, quæ tum generatim ad patentes literas, seu decretum Proscriptionis Dominorum Boëmiæ Statuum Sub Vtraq;, tum sigillatim ad ea quæ nobis obiecerunt accusationum capita, pro veritate & innocentia nostra, publici bonicausa tuenda, respondenda necessario duximus. Non enim sunt audiendi, inquit S. Augustinus, (*de bono viduitatis.*) siue viri sancti, siue fœminæ, qui quando reprehenduntur in aliqua negligencia, per quam fit, et in malam veniant suspitionem, unde vitam suam longe abesse sciunt, dicunt coram Deo sufficere sibi conscientiam, estimationem hominum non solum imprudenter, verum etiam crudeliter contemnentes; cum occidant animas aliorum, siue blasphemantium Deum, quibus secundum suam suspitionem, quasi turpis, quæ costa est displicet vita sanctorum; veletiam cum accusatione imitantum, non quod vident, sed quod putant. Proinde quisquis a criminibus flagitorum atq; facinorum vitam suam custodit, sibi beneficit, quisquis autem etiam famam, is & in alios est misericos. Nobis enim necessaria est vita nostra, aliis fama nostra. Quod si quid durius dictum existimabunt Aduersarij cogitent, quid in nos priores illi & dixerint, & fecerint; quæ ut iare dicta factaq; non esse monstraremus, veritatem tacere non potuimus: Depulimus enim solum calumniam, non intulimus. Deo interim toto mentis affectu supplicamus, vt Aduersarijs nostris cum bona mente & vbere gratia, omnem in hac vita prosperitatem, ac demum etiam felicitatem benignus concedat. Absit enim (Augustini dictum est (*lib. 3 contra lit. Petil. c. 13.*)) ut propter hæc Aduersarios nostros oderimus, ac sic præceptum Christi, quod ait, D. ligite inimicos vestros, implere non possumus; quod à nobis auertat eius misericordia, qui nos dilexit & tradidit semetipsum pro nobis, ut pendens in cruce diceret, Pater ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt, nosq; de talibus inimicis dicere doceret, Domine ignosce illū, quia nesciunt quid loquuntur.

Omnia ad maiorem Dei, ac Deiparae Virginis, omniumq; sanctorum honorem & gloriam.

F I N I S.

V A T C O T V P A